

**VANDA STAD
HELSINGE SKOLA
ÖVITSBÖLEVÄGEN 3
01510 VANDA
tel. 8392 3147
fax 8392 3095**

LÄROPLAN FÖR HELSINGE SKOLA

årskurserna 7-9

2012

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING.....	3
2. MÅL FÖR FOSTRAN OCH UNDERVISNING	3
2.1. SKOLANS VERKSAMHETSIDÉ.....	3
2.2. SKOLANS TYNGDPUNKTSOMRÅDEN	3
2.3. SKOLANS VÄRDEGRUND	3
3. UNDERVISNINGEN I SKOLAN	5
3.1. TIMFÖRDELNINGEN.....	5
3.2. ELEVBEDÖMNINGEN.....	5
3.2.1. ALLMÄNNA PRINCIPER FÖR ELEVBEDÖMNINGEN.....	6
3.2.2. KRITERIER FÖR UPPFLYTTNING TILL FÖLJANDE ÅRSKURS	6
3.2.3. BEDÖMNINGEN UNDER STUDIerna.....	6
3.2.4. BEDÖMNINGEN I TILLVALSÄMNA.....	7
3.2.5. SLUTBEDÖMNINGEN PÅ AVGÅNGSBETYGET	7
3.3. ELEVENS SJÄLVVÄRDERING	7
3.4. BEDÖMNING AV ELEVENS ARBETSFÖRMÅGA	7
3.5. BEDÖMNING AV ELEVENS UPPFÖRANDE	7
3.6. FÖRNYAD BEDÖMNING.....	7
3.7. SPECIALUNDERVISNING OCH SMÅGRUPPSUNDERVISNING.....	8
4. VERKSAMHETSKULTUREN, ARBETSMETODER OCH DEN PEDAGOGISKA MILJÖN	9
4.1. SKOLANS VERKSAMHETSKULTUR	9
4.2. ARBETSMETODER	9
4.3. DEN PEDAGOGISKA MILJÖN.....	10
5. UNDERVISNINGENS MÅL OCH CENTRALA INNEHÅLL.....	11
5.1. MODERSMÅL OCH LITTERATUR ÅRSKURSERNA 7-9	11
5.2. FINSKA ÅRSKURSERNA 7-9	17
5.2.1. MODERSMÅLSINRIKTAD FINSKA	17
5.2.2. FINSKA SOM A-SPRÅK	19
5.3. ENGELSKA (A2) ÅRSKURSERNA 7-9	21
5.4. VALFRITT SPRÅK (B2): FRANSKA ELLER TYSKA.....	23
5.4.1. VALFRITT SPRÅK (B2): FRANSKA	24
5.4.2. VALFRITT SPRÅK (B2): TYSKA	26
5.5. MATEMATIK ÅRSKURSERNA 7-9	29
5.6. BIOLOGI ÅRSKURSERNA 7-9	33
5.7. GEOGRAFI ÅRSKURSERNA 7-9	36
5.8. FYSIK ÅRSKURSERNA 7-9	39
5.9. KEMI ÅRSKURSERNA 7-9	43
5.10. HÄLSOKUNSKAP ÅRSKURSERNA 7-9	46
5.11. RELIGION ÅRSKURSERNA 7-9	50
5.11.1. EVANGELISK-LUTHERSK RELIGION ÅRSKURSERNA 7-9	50
5.11.2. ORTODOX RELIGION ÅRSKURSERNA 7-9.....	51
5.12. LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP ÅRSKURSERNA 7-9.....	54
5.13. HISTORIA ÅRSKURSERNA 7-8	56
5.14. SAMHÄLLSLÄRA ÅRSKURS 9.....	58
5.15. MUSIK ÅRSKURSERNA 7-9	60
5.16. BILDKONST ÅRSKURSERNA 7-9.....	64
5.17. TEKNISK SLÖJD ÅRSKURSERNA 7-9.....	67
5.18. TEXTILSLÖJD	69
5.19. GYMNASTIK ÅRSKURSERNA 7-9	71
5.20. HUSLIG EKONOMI ÅRSKURSERNA 7-9	73
5.21. ELEVHANDLEDNING ÅRSKURSERNA 7-9	75

VANDA STAD HELSINGE SKOLA

LÄROPLANENS ALLMÄNNA DEL

1. INLEDNING

Helsinge skola, den svenskspråkiga högstadieskolan i Vanda, ligger mitt i en historiskt värdefull miljö i Helsinge kyrkoby invid den 500 år gamla kyrkan St. Lars. Skolans grundades 1963 som Helsinge svenska samskola och verkade fram till grundskolreformen 1977 som läroverk med klasserna I – VIII.

Helsinge skolas elevupptagningsområde är Vanda med grannkommuner.

2. MÅL FÖR FOSTRAN OCH UNDERVISNING

2.1. SKOLANS VERKSAMHETSIDÉ

Helsinge skola arbetar för att ge eleverna en god allmänbildning och ett gott uppförande samt färdigheter som krävs för att klara av livet i ett föränderligt samhälle.

2.2. SKOLANS TYNGDPUNKTSOMRÅDEN

Helsinge skola strävar till att

- utveckla elevernas tvåspråkighet genom förstärkt modersmålsundervisning och modersmålsinriktad finskundervisning
- göra eleverna förtrogna med finlandssvensk kultur och finlandssvenska traditioner
- ge eleverna sunda värderingar
- arbeta för att utveckla elevernas internationella tänkande
- aktivera och engagera eleverna i samhällets olika miljöfrågor

2.3. SKOLANS VÄRDEGRUND

Under högstadietiden i Helsinge skola skall eleven:

1. I förhållande till sig själv

- utveckla en god självkänsla
- lära sig att leva sunt både fysiskt och psykiskt
- ha en positiv livssyn
- ta ansvar för sig själv och sitt arbete
- visa vördnad för livet

2. I förhållande till andra

- ha en human och tolerant människosyn
- vara ärlig och pålitlig
- uppträda artigt och hänsynsfullt

3. I förhållande till samhället

- skaffa sig kunskaper och färdigheter för livet i ett föränderligt samhälle
- vara en självständigt tänkande medborgare som vill påverka och som aktivt engagerar sig i samhället

4. I förhållande till arbetet

- uppskatta arbetet och vara motiverad
- kunna kommunicera och samarbeta med andra
- komma med egna initiativ och vara effektiv
- sträva till att arbeta ekonomiskt

5. I förhållande till språk och kultur

- stärka sin språkliga identitet
- berika sitt liv genom att utveckla sig estetiskt
- värna om den egna kulturen
- vidga sina vyer internationellt
- respektera andra kulturer och raser

6. I förhållande till naturen

- uppskatta naturen och vara miljömedveten
- engagera sig för miljövård och sträva till att beskydda och bevara naturen.

3. UNDERVISNINGEN I SKOLAN

3.1. TIMFÖRDELNINGEN

	ÅK 7	ÅK 8	ÅK 9
Modersmål och litteratur	3	3	4
Finska (A1)	2	3	3
Engelska (A2)	3	3	2
Matematik	3	3	4
Biologi och geografi	2	2	3
Fysik och kemi	2	3	2
Religion eller livsåskådning	1	1	1
Historia	2	2	-
Samhällslära	-	-	3
Hälsokunskap	1	1	1
Musik	1	1	-
Bildkonst	2	-	-
Huslig ekonomi	3	-	-
Slöjd	3	-	-
Gymnastik	2	2	2
Elevhandledning	0,6	0,6	0,8
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	30,6	24,6	25,8
Valfria ämnen	-	6	5
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	30,6	30,6	30,8

Valfria ämnen eller tillvalsämnen

	åk 8	åk 9
B2-språken franska eller tyska	3	2
Huslig ekonomi	3	2
Musik	3	2
Bildkonst	3	2
Slöjd (teknisk eller textil)	3	2
Nytt tillval i åk 9	-	1
	<hr/>	<hr/>
	6	5

3.2. ELEVBEDÖMNINGEN

Syftet med elevbedömningen är att leda och sporra eleverna i deras studier och utveckla deras förutsättningar att bedöma sig själva.

Elevernas inläring, arbete och uppförande skall bedömas mångsidigt. (L§22)

Eleven och hans vårdnadshavare skall tillräckligt ofta få information om elevens framsteg i studierna samt elevens arbete och uppförande.(F§10)

3.2.1. ALLMÄNNA PRINCIPER FÖR ELEVBEDÖMNINGEN

Läsåret är indelat i tre bedömningsperioder. Betyg ges efter varje bedömningsperiod. På läsårets sista periodbetyg finns alla ämnen eleven haft under året. Avgångsbetyg ges när den grundläggande utbildningen är genomförd.

Elevernas prestationer bedöms med sifferbetyg enligt målen i läroplanen för de enskilda ämnena. Sifferbedömningen kan kompletteras med verbal bedömning bl.a. för att förklara sifferbedömningen. Verbal bedömning kan också ges i samband med utvärderingssamtal.

Elevens arbete och uppförande bedöms vid varje bedömningstillfälle. Ämneslärarna informerar årligen föräldrarna om bedömningsgrunderna ämnesvis i samband med föräldramöten. Utvecklingssamtal förs mellan föräldrar, klassföreståndare och elev.

Vid bedömning används skalan:

- 10 utmärkta
- 9 berömliga
- 8 goda
- 7 nöjaktiga
- 6 försvarliga
- 5 hjälpliga
- 4 underkända kunskaper och färdigheter.

Vitsorden 5 – 10 visar att läroämnet har fullgjorts med godkänt resultat och vitsordet 4 att eleven har underkänts i läroämnet.

3.2.2. KRITERIER FÖR UPPFLYTTNING TILL FÖLJANDE ÅRSKURS

En elev som har genomgått de läroplansenliga lärokurserna i årskursens ämnen med godkänt resultat uppflyttas till följande årskurs efter avslutat läsår.

En elev som har en underkänd prestation i ett läroämne i slutet av en termin bereds möjlighet att under läsåret eller efter att läsårets skolarbete avslutats med ett särskilt prov visa att han har inhämtat de kunskaper och färdigheter i ämnet som förutsätts för fortsatta studier.

Eleven har möjlighet att få special- och stödundervisning för att klara av sina inlärningssvårigheter och för att förebygga villkor och kvarstanning.

En elev kan stanna kvar i årskursen om hans eller hennes prestation har underkänts i ett eller flera läroämnen under årskursen och om det bedöms att eleven inte klarar av den följande årskursens studier.

Om det är nödvändigt med tanke på elevens allmänna framgång i skolan kan eleven också stanna kvar i årskursen utan underkända prestationer.

Elevens vårdnadshavare skall då höras innan ett beslut fattas.

Även godkända prestationer upphör att gälla för en elev som stannar kvar i årskursen.

Beslut om uppflyttning av en elev till följande årskurs eller kvarstannande fattas gemensamt av rektorn och de lärare som undervisat eleven.

3.2.3. BEDÖMNINGEN UNDER STUDIerna

Genom bedömning av elevernas framsteg under studierna försöker man leda och sporra elevernas tillväxt och studier samt deras arbete. Eleverna framskrider i studierna enligt anvisningarna om innehåll och mål i de ämnesvisa läroplanerna.

Bedömningen sker i huvudsak med siffror men kan kompletteras med verbal bedömning.

3.2.4. BEDÖMNINGEN I TILLVALSÄMNE

För tillvalsämnen som utgör en enhetlig minst 2 årsveckotimmar lång lärokurs använder skolan sifferbedömning liksom för de gemensamma ämnena.

Tillvalsämnen med en årsveckotimme bedöms med "godkänd".

3.2.5. SLUTBEDÖMNINGEN PÅ AVGÅNGSBETYGET

Skolan följer utbildningsstyrelsens kriterier för slutbedömningen i de olika läroämnena.

3.3. ELEVENS SJÄLVVÄRDERING

Elevens förmåga att utvärdera sin egen inlärningsprocess och sitt eget arbete utvecklas under studietiden. Eleven ställer tillsammans med läraren upp mål för sina lärokurser. Under studiernas lopp utvärderar eleven hur han eller hon uppnått de uppställda målen. Utvärderingen kan ske genom t.ex. enkäter, samtal, skriftliga rapporter, "portföljer" osv.

3.4. BEDÖMNING AV ELEVENS ARBETSFÖRMÅGA

Bedömningen av elevens arbete utgör ett led i bedömningen av läroämnet. Vid behov kan bedömningen vara en separat verbal bedömning.

Bedömningen av elevens arbete tar fasta på elevens förmåga att planera, utföra och utvärdera sitt arbete. Elevens ansvar, initiativförmåga och förmåga till självständigt arbete och samarbete med andra beaktas.

3.5. BEDÖMNING AV ELEVENS UPPFÖRANDE

Enligt § 22 i lagen för grundläggande utbildning skall elevens arbete och uppförande bedömas mångsidigt. Eleven skall utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. (L§35)

Bedömningen i uppförande inriktas på hur eleven tar hänsyn till andra människor och miljön, värdesätter arbetet och följer regler, dvs. hur eleven vill förverkliga den värdegrund som skolans läroplan och trivselregler bygger på.

Bedömningen i uppförande antecknas på termins- och läsårsbetyget som sifferbedömning. Sifferbedömningen baserar sig på de olika ämneslärares bedömning av elevens uppförande. Verbal bedömning kan komplettera och förklara sifferbedömningen.

Bedömningen i uppförande antecknas inte på avgångsbetyget. Eleverna kan få ett separat intyg på sitt uppförande.

3.6. FÖRNYAD BEDÖMNING

Enligt §19 i förordningen om grundläggande utbildning kan elevens vårdnadshavare inom två månader efter att han delgivits bedömningen be att beslut som gäller studieframstegen eller kvarstannande i årskurs eller slutbedömningen omprövas. Begäran riktas till rektorn. Om ny bedömning beslutar skolans rektor och elevens lärare gemensamt.

Om elevens vårdnadshavare är missnöjd med den nya bedömningen eller det nya beslutet, genom vilket begäran har avslagits kan vårdnadshavaren begära rättelse i bedömningen hos länsstyrelsen.

3.7. SPECIALUNDERVISNING OCH SMÅGRUPPSUNDERVISNING

Stödundervisning

En elev som tillfälligt har blivit efter i studierna eller annars behöver kortvarigt stöd för sitt lärande har rätt att få stödundervisning.

Skolarbetet ska planeras så att varje elev som har behov av stödundervisning har möjlighet att delta i den. Stödundervisning ges efter eller före elevens lektionstid. Den kan också ges som kompanjonundervisning inom den ordinarie undervisningsgruppen, i en smågrupp eller individuellt. Stödundervisningen kan också ges under lektionerna genom olika slags flexibla grupparrangemang.

Ansvar för stödundervisning för en elev ligger hos den undervisande läraren. Strävan är att ordna stödundervisningen i samförstånd med eleven och vårdnadshavaren. Eleven och vårdnadshavaren ska informeras om hur stödundervisningen genomförs.

Specialundervisning på deltid

En elev som har svårigheter i sitt lärande eller i sin skolgång har rätt att få specialundervisning på deltid vid sidan av den övriga undervisningen. Specialundervisningen på deltid ordnas flexibelt som kompanjon-undervisning, i en smågrupp eller som individuell undervisning.

Målen och innehållet i specialundervisningen på deltid ska integreras i den övriga undervisningen som eleven får. Specialundervisning på deltid planeras och elevens lärande utvärderas i samarbete mellan undervisande lärarna och speciallärarna.

Eleven och vårdnadshavaren ska informeras om hur specialundervisningen på deltid genomförs. Initiativet till specialundervisning på deltid kan tas av den undervisande läraren, specialläraren, vårdnadshavaren eller av eleven själv. Specialläraren har ansvar för specialundervisningen på deltid.

Undervisning och specialundervisning i smågrupp

Eleven har ansökt om smågruppsplats för högstadiet i åk 6. Elever med diagnostiserade inlärnings-svårigheter har möjlighet till smågruppsundervisning.

En elev som har beviljats beslut om särskilt stöd ska ges undervisning, specialundervisning och annat stöd i enlighet med den individuella plan som gjorts upp för hur undervisningen ska ordnas.

Specialundervisningen ges i samband med den övriga undervisningen eller delvis eller helt i en smågrupp. I specialundervisningen kan avvikelser göras från läroämnena. Då undervisningsgrupperna bildas ska alla elevers möjlighet att nå de mål för undervisningen som uppställts i läroplanen beaktas.

Eleven kan gå vidare i studierna enligt en för eleven uppgjord studieplan. Av den individuella planen framgår hur studierna ordnas, målen och det centrala innehållet samt grunderna för bedömningen.

En elev som studerar i nionde årskursen räknas som elev i årskursen tills han har inhämtat den grundläggande utbildningens hela lärokurs och får avgångsbetyg och avgår från skolan.

4. VERKSAMHETSKULTUREN, ARBETSMETODER OCH DEN PEDAGOGISKA MILJÖN

4.1. SKOLANS VERKSAMHETSKULTUR

Skolans verksamhetskultur har en betydande inverkan på skolans fostran och undervisning och sålunda på lärandet. Målet är att skolans alla rutiner skall byggas upp så att de konsekvent stödjer skolan att nå målen för fostrings- och utbildningsarbetet.

Till verksamhetskulturen hör alla skolans officiella och inofficiella regler, handlingsmönster och verksamhetsformer och de värderingar, principer och kriterier på vilka skolarbetets kvalitet vilar.

Till verksamhetskulturen hör också verksamheten i skolan utanför lektionerna, såsom fester, temadagar och olika evenemang. Skolans mål för fostran, värderingar och ämnesshelheter skall konkretiseras i verksamhetskulturen. Målet är en verksamhetskultur som är öppen och interaktiv och som stödjer samarbetet såväl i skolan som med hemmen och samhället i övrigt. Också eleven skall ha möjlighet att vara med om att skapa och utveckla skolans verksamhetskultur.

I skolans arbetsplan preciseras verksamhetsårets händelser.

4.2. ARBETSMETODER

I undervisningen skall mångsidiga och ämnesspecifika arbetsmetoder användas med vars hjälp elevens inläring stöds och styrs. Arbetsmetodernas uppgift är att utveckla förmågan till inläring, tänkande och problemlösning, förmågan att arbeta och fungera socialt och till ett aktivt deltagande. Arbetsmetoderna skall främja utvecklingen av färdigheterna i informations- och kommunikationsteknik. Arbetsmetoderna skall också ge möjligheter till lek, skapande verksamhet och upplevelser som kännetecknar de olika åldersgrupperna.

Läraren väljer arbetsmetoderna. Lärarens uppgift är att undervisa eleven och leda hans eller hennes inläring och arbete både individuellt och i grupp.

Grunderna för valet av arbetssätt är att de skall

- stimulera viljan att lära sig
- beakta att inläringen är en målinriktad process
- aktivera till målinriktat arbete
- främja utvecklingen av en organiserad kunskapsstruktur, inläringen av färdigheter och inövandet av dessa
- utveckla förmågan att hämta, tillämpa och bedöma kunskap
- stödja den inläring som sker i växelverkan med eleverna
- främja den sociala flexibiliteten och förmågan att dels samarbeta på ett konstruktivt sätt, dels ta ansvar för andra
- utveckla beredskapen att ta ansvar för och bedöma det egna lärandet, få respons som ger möjlighet att reflektera över den egna verksamheten
- hjälpa eleven att bli medveten om det egna lärandet och om sina möjligheter att påverka det
- utveckla elevens inlärningsstrategier och förmåga att tillämpa dem i nya situationer.

Elevernas olika sätt att lära sig och såväl skillnaderna mellan pojkars och flickors utveckling som individuella skillnader i utveckling och bakgrund skall beaktas.

4.3. DEN PEDAGOGISKA MILJÖN

Den pedagogiska miljön består av den fysiska, social och kulturella miljön. Den fysiska miljön är lugn, trygg, aktiverande och inspirerande. Utrymmena som används för undervisningen är ändamålsenliga och trivsamma. Behovet av lugn och ro beaktas. Undervisningsmaterial och arbetsredskap finns inom räckhåll för eleverna. Metoder och teknik lärs ut.

Det centrala i den sociala pedagogiska miljön är att läraren och eleven sinsemellan samverkar, men också att olika inlärnings- och arbetssätt beaktas.

Lär miljön ger eleven verktyg att ställa upp egna mål och att bedöma sin egen verksamhet. Eleven kan ges möjlighet att delta i uppbyggandet och utvecklingen av sin egna pedagogiska miljö.

5. UNDERVISNINGENS MÅL OCH CENTRALA INNEHÅLL

5.1. MODERSMÅL OCH LITTERATUR ÅRSKURSERNA 7-9

De övergripande målen för undervisningen i årskurserna 7-9 är att eleverna skall utveckla sitt språk, sin textkompetens och också mogna som människor. Eleverna uppmuntras att laborera med språket och upptäcka svenska språkets rikedom. Samtidigt bejakas två- och flerspråkighet.

I funktionella sammanhang skall eleverna utvecklas som läsare, talare, lyssnare och skribenter. Undervisningen skall i så hög grad som möjligt utgå från elevperspektiv, vilket bidrar till att skolarbetet blir meningsfullt och verklighetsförankrat.

Litteraturen spelar en viktig roll i undervisningen. I mötet med olika textgenrer utvecklas elevernas språkliga förmåga – i både tal och skrift - samtidigt som de hela tiden blir skickligare på att tolka och analysera texter. Litteraturen utgör en utmärkt språngbräda för utflykter i fantasins värld och inspirerar eleverna att utforska nya sidor av sig själva och omvärlden.

MÅL

ÅRSKURS 7

Eleven skall

- utveckla sin muntliga kommunikationsförmåga och arbeta med t.ex. berättelser, diskussioner, beskrivningar och drama
- öva sig på att skriva referat, dikter, berättelser och reflekterande texter
- öka och fördjupa sitt läs- och litteraturintresse genom att läsa olika typer av skönlitteratur
- läsa och lyssna till sagor och myter från Finland och andra länder och få en uppfattning om hur texterna återspeglar människors liv
- berätta egna sagor och lyssna till varandras och därigenom lära sig att det finns olika synsätt och olika uttryckssätt
- känna till några finlandssvenska och utländska författare
- utveckla sitt ordförråd i funktionella sammanhang
- känna till ordklassindelningen och förstå dess principer
- reflektera kring språkets betydelse och utveckling
- kunna tillämpa och förstå meningen med olika skrivregler

ÅRSKURS 8

Eleven skall

- kunna reflektera kring indelningen fakta och fiktion och utveckla en medvetenhet om olika genrer
- kunna producera texter i olika genrer och söka sin egen personliga stil
- öka och fördjupa sitt litteraturintresse genom att läsa olika typer av skönlitteratur
- bli väl förtrogen med olika texttyper i en dagstidning och känna till något om arbetet på en tidning

- öva sig på att planera och strukturera egna muntliga och skriftliga framföranden och lära sig att beakta mottagare och situation
- reflektera kring finlandssvenskhet och språklig identitet och öka sin kunskap om finlandssvenska fenomen, finlandssvenska författare och deras verk
- läsa skönlitterära texter i dagboksform och utforska ungdomstiden
- utveckla sitt ordförråd i funktionella sammanhang och bli en mera medveten skribent
- känna till de grundläggande strukturerna i fråga om satser och meningar

ÅRSKURS 9

Eleven skall

- på ett mångsidigt och omväxlande sätt fördjupa sig i temat framtiden
- fördjupa sig i begreppen fakta och fiktion
- bli en medveten språkbrukare med en bred repertoar av olika uttryckssätt och samtidigt utveckla en personlig stil
- fördjupa sitt läs- och litteraturintresse och kunna förstå och reflektera kring äldre eller mera komplicerade texter
- kunna analysera texter på ett mångsidigt sätt
- lära känna centrala verk inom litteraturhistorien och på olika sätt relatera till dem
- bli medveten om hur språket och litteraturen kan forma människors världsbild, lösa konflikter och användas som maktmedel
- kunna analysera text och bilder t.ex. i reklamen
- fördjupa kunskaperna om satser och meningar
- vidareutveckla sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkriktighet
- utveckla sina färdigheter att söka och använda information och dessutom utveckla ett källkritiskt tänkande.

CENTRALT INNEHÅLL

Undervisningen i alla årskurser kan indelas i tre huvudgrupper: 1) Läsande, skrivande och berättande 2) Jag och min omvärld och 3) Svenska språket. Tyngdpunkten ligger alltid på något av de tre områdena men i praktiken innefattar nästan all undervisning något ur alla delområden.

ÅRSKURS 7

Återkommande teman i undervisningen är *vänskap och samverkan*. I dessa integreras på ett naturligt sätt skolans temaområden *hälsa, internationalism och miljöfostran*.

Läsande, skrivande och berättande

- sagor, myter och sagoförfattare
- olika typer av läs- och skrivprojekt
- läshistoria och bibliotek

Jag och min omvärld

- namnforskning
- dikter och nonsenspoesi
- kommunikation
- naturen

Svenska språket

- språkriktighet, skrivregler och ordförråd
- -ordklasserna
- användning av olika typer av ordböcker

ÅRSKURS 8

Ett återkommande tema i undervisningen är *att vara ung*. Eleverna utforskar sitt eget inre samtidigt som de uppmuntras till att blicka utåt. Eleverna vänjer sig vid att det finns olika synsätt och uttryckssätt. Skolans temaområden *internationalism och hälsa* kommer in i undervisningen på ett naturligt sätt.

Läsande, skrivande och berättande

- medietexter; dagstidningar
- skönlitterära genrer och litterära begrepp
- fakta och fiktionstexter
- informationssökning och källor

Jag och min omvärld

- finlandssvenskhet och språklig identitet
- dagböcker
- kärlek och poesi

Svenska språket

- språkriktighet och ordförråd
- satsanalys: subjekt, predikat och objekt

ÅRSKURS 9

Ett återkommande tema är *framtiden*. Framtiden är utgångspunkt för elevernas läsande, skrivande, reflekterande och diskuterande – ofta med fantasin som gränslöst hjälpmedel. Skolans temaområden *hälsa, miljöfostran och internationalism* integreras samtidigt.

Läsande, skrivande och berättande

- fiktiva texter och faktatexter
- källkritik
- olika läs- och skrivprojekt
- litteraturhistoria med de litterära texterna i fokus

- produktion av materialbaserad text
- förberedelser inför maj månads diplomarbete

Jag och min omvärld

- läsning av aktuella (medie)texter åtföljt av analyserande och skapande uppgifter i form av t.ex. diskussioner, dramaövningar och tomrumsuppgifter

Svenska språket

- olika uttryckssätt i tal och skrift
- makt och påverkan

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Kommunikation

Eleven

- har lust och vilja att uttrycka sig muntligt och skriftligt både individuellt och i grupp och strävar efter att få kontakt med sin publik
- kan lyssna koncentrerat och tar till orda i en problemorienterad diskussion och visar förmåga till en aktiv och analytisk dialog
- visar respekt för andra talare, accepterar olika åsikter och kan delta i en diskussion på ett konstruktivt sätt t.ex. genom att ställa frågor och komma med förslag och motiveringar
- känner till de viktigaste skillnaderna mellan talspråk och skriftspråk, är medveten om privatspråkets möjligheter och begränsningar och kan förändra sitt språkbruk beroende på situation och mediet
- tar emot och utnyttjar respons på egna texter för att utveckla sina egna färdigheter och kan också ge andra konstruktiv respons och arbeta både enskilt och i grupp

Att tolka och bruka olika slags texter

Eleven

- kan föra en dialog med såväl fiktiva texter som saktexter: ställa frågor till texten, kommentera, argumentera, tolka och analysera texter.
- kan uttrycka sin egen läsartext vid läsning av fiktiva texter; fundera över textens tema, intrig och personporträtt och över textens innehåll och relation till egna tankar och erfarenheter
- kan använda sig av några centrala språk-, litteratur- och textanalytiska begrepp
- kan läsa lyrik och uttrycka tankar och känslor som dikten väcker
- kan orientera sig i olika textmiljöer och känner till olika textgenrer och deras funktion
- förstår att en text har ett syfte och en avsändare som är avgörande för textens språkliga uttryck, form och innehåll
- läser och förstår olika slags texter – även medietexter – och använder välfungerande lässtrategier
- kan reflektera över visuella och auditiva uttryck i texten
- känner igen vanliga fiktiva textgenrer och även fakta- och medietexter inom olika genrer, speciellt nyheter reklam och artiklar av olika slag, samt kan förhålla sig analytiskt och kritiskt till dessa

- kan ta fram det väsentliga i en text, tolka texter, känna igen värdepåståenden, komprimera textinnehåll och jämföra olika texter
- kan använda bibliotek, uppslagsverk och databaser samt fiktiva texter, saktexter och muntligt förmedlad information som informationskällor
- kan ta fram väsentlig information ur olika källor och reflektera kring deras tillförlitlighet

Att producera och bruka olika slags texter

Eleven

- känner till olika arbetsfaser i uppläggningsen av muntliga och skriftliga texter och kan tillämpa sina språkkunskaper vid textproduktion
- kan samla tillräckligt med material för sin presentation samt strukturera och analysera detta
- kan strukturera sitt muntliga framförande så att det centrala innehållet förmedlas till åhörarna och så att tankegången i texten är lätt att följa
- kan producera många olika slags fiktiva texter och saktexter, till exempel beskrivningar, berättelser, definitioner, sammandrag, referat, brev, ansökningar, insändare och andra argumenterande texter
- kan producera sin egen text både för hand och med ordbehandlingsprogram och även i övrigt utnyttja informationsteknik och medier
- kan skriva något så när felfritt, förstår innebörden av en språklig norm och kan tillämpa den så att språkstrukturer, interpunktion och ortografi i huvuddrag är korrekta
- har ett tillräckligt stort fungerande ordförråd, men talspråkliga, dialektala eller finskpåverkade uttryck kan förekomma
- kan göra iakttagelse, och reflektera över sig själv som läsare, talare och skribent
- kan i sina texter tillämpa sina kunskaper om språket och skillnaden mellan talat och skrivet språk och därmed välja ord, stil och strukturer på ett ändamålsenligt sätt.

Språk, litteratur och kultur

Eleven

- har uppnått en sådan läsfärdighet att han eller hon kan läsa hela verk
- finner intressant läsning och kunskap bland fakta- och / eller skönlitteratur och i olika medier
- känner till det svenska språkets viktigaste särdrag och kan i någon mån jämföra svenska språket med andra språk, speciellt finska språket, nordiska språk och de främmande språk som eleven får undervisning i
- känner till ordklassindelning, böjningssystem och satsanalys inklusive ordföljdsprinciper och kan laborera med språket
- kan beskriva sig själv som läsare och motivera sina egna litteraturval och har läst åtminstone det antal hela verk som klassen valt att läsa gemensamt
- har läst både finländsk, svensk, nordisk och annan utländsk skönlitteratur i form av dikter, sagor, berättelser, noveller, serier, utdrag ur dramer, nordiska myter och sagor och centrala verk inom finlandssvensk litteratur

- känner till de skönlitterära huvudgenrerna, några centrala stilriktningar och en del klassiska verk samt några centrala verk inom finländsk och nordisk litteratur och inom världslitteraturen
- kan reflektera över litteratur, teater och film och dela sina upplevelser med andra
- kan tolka och granska budskap i olika medier
- har någon kännedom om svenska språkets variation och utveckling och vet att språket är ett kulturfenomen som utvecklas och förändras, beroende på språkbrukarna och på geografiska, sociala politiska och historiska faktorer
- kan utgående från sina kunskaper förstå och reflektera över modersmålets roll i förhållande till andra språk i en mångkulturell språkgemenskap
- kan reflektera över svenskan i Finland som en del av den nordiska språkgemenskapen och i ett mera globalt perspektiv samt förstår språkets och modersmålets betydelse för människan.

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Kommunikation

Eleven

- klarar av att i någon mån uttrycka sig muntligt och skriftligt
- visar respekt för andra talare och kan acceptera olika åsikter
- känner till de mest elementära skillnaderna mellan talspråk och skriftspråk

Att tolka och bruka olika slags texter

Eleven

- förstår de grundläggande skillnaderna mellan saktexter och fiktiva texter
- klarar av att i någon mån uttrycka egna tankar om fiktiva texter
- känner till några olika textgenrer
- läser och förstår några allmänt förekommande texttyper
- kan i någon mån reflektera över källors tillförlitlighet

Att producera och bruka olika texttyper

Eleven

- kan producera någon begriplig text både för hand och med hjälp av ordbehandlingsprogram
- klarar av att framföra kortare muntliga inlägg, t.ex. i diskussioner
- kan tillämpa de mest grundläggande reglerna för interpunktion och ortografi

Språk, litteratur och kultur

Eleven

- finner någon gång intressant läsning bland fakta- och/ eller skönlitteratur i olika medier
- känner till de viktigaste principerna för ordböjning och ordföljd
- har läst både finländsk och utländsk skönlitteratur och känner till några centrala skönlitterära verk
- kan reflektera över litteratur, film och teater och dela sina upplevelser med andra

- har någon kännedom om det svenska språkets variation och förstår språkets och modersmålets betydelse för människan

5.2. FINSKA ÅRSKURSERNA 7-9

5.2.1. MODERSMÅLSINRIKTAD FINSKA

MÅL

Målet för den modersmålsinriktade finskundervisningen är att ge de tvåspråkiga eleverna möjlighet att förbättra och fördjupa de praktiska språkkunskaper de fått hemma eller i sin närmiljö. Målet är också att klargöra skillnaderna mellan finska och svenska samt att jämföra och stärka dessa två språk för att undvika interferens mellan dem. Ett mål för undervisningen är också att klargöra skillnaderna mellan tal och skrift. Målet är vidare att den tvåspråkiga eleven skall fördjupa sin språkmedvetenhet och språkkännedom så att han eller hon kan analysera, utveckla och variera sitt språk i tal och skrift.

Den modersmålsinriktade finskundervisningen har också som mål att presentera de delar av den finskspråkiga kulturen som skiljer sig från den finlandssvenska samt att väcka elevernas intresse för det finska kulturarvet.

ÅRSKURS 7

ÄMNESOMRÅDEN

Vardagen, fritidssysselsättning, idrott, natur och miljö, resor, klädsel och mode.

GRAMMATIK OCH SPRÅKRIKTIGHET

- ordklasser och deras böjning
- stadväxling
- satsdelar
- possessivsuffix
- inre och yttre lokalkasus
- räkneord
- ordfördjupning

I åk 7 läggs tyngdpunkten inom språkriktighet på rättstavning och på att kunna producera enklare korrekta texter.

KULTUR

Finska sevärdheter och resor inom Finland, finsk matkultur.

ÅRSKURS 8

ÄMNESOMRÅDEN

Användning av telefon, e-post och Internet, hälsa och sjukvård, natur och miljökunskap.

GRAMMATIK OCH SPRÅKRIKTIGHET

- Pronomen
- Aktiva verbformer

- Modus
- Adjektivens och adverbens komparation
- Ordfördjupning

Inom språkriktigheten ligger tyngdpunkten på att eleverna ska lära sig att producera texter om deras egen vardag med ett korrekt språk. Också rättstavningen uppmärksammas.

KULTUR

Kända finska personer, finländarna och naturen, film och musik

ÅRSKURS 9

ÄMNESOMRÅDEN

Yrken, utbildning, massmedia, samhälle, genrer och stilarter, kultur och kända finländare.

GRAMMATIK OCH SPRÅKRIKTIGHET

- Språkriktighet
- Passiva verbformer
- Infinitiver och unipersonella uttryck
- Satsmotsvarigheter
- Disponera, bearbeta och korrigera texter

I åk 9 läggs tyngdpunkten på texter av mera offentlig natur, t.ex. arbetsansökan, nyhetstexter och dyl.

KULTUR

Finsk ungdomslitteratur, Kalevala, viktiga milstolpar inom finsk litteratur.

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Hörförståelse, färdighetsnivån B2.1

Eleven förstår bl.a. de centrala tankarna i muntlig framställning som behandlar konkreta eller abstrakta ämnesområden. Eleven kan också följa detaljerade framställningar av vardagliga ämnesområden och också följa omfattande tal och invecklad argumentation om talets gång är tydligt markerad.

Tal, färdighetsnivån B2.1

Eleven kan bl.a. presentera klara och exakta beskrivningar av många slags erfarenheter och berätta om sina känslor samt redogöra för vilken personlig betydelse händelser och erfarenheter har. Eleven kan aktivt delta i praktiska och sociala situationer samt relativt formella diskussioner. Uttalet och intonationen är tydliga och naturliga. Eleven kan också mångsidigt använda språkets strukturer och ett relativt omfattande ordförråd som inkluderar idiomatiska och abstrakta ord.

Läsförståelse, färdighetsnivån B2.1

Kan bl.a. självständigt läsa olika slags texter och fakta litteratur på allmänna ämnesområden. Eleven kan också känna igen skribentens avsikt och textens syfte och lokalisera flera olika detaljer i en lång text. Endast idiom och kulturella anspelningar i långa texter kan vålla problem.

Skrift, färdighetsnivån B1.2

Eleven kan bl.a. skriva personliga och mer offentliga meddelanden och uttrycka tankar om bekanta abstrakta ämnen och om kultur. Kan skriva disponerade texter och kan motivera sina huvudtankar och ta hänsyn till läsaren. Eleven behärskar också ordförråd och satsstrukturer som behövs för många slags av skrivande.

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven har överlag svaga och bristfälliga kunskaper i ämnet och saknar intresse och motivation för studierna.

Hörförståelse, färdighetsnivån B1.2

Tal, färdighetsnivån B1.1

Läsförståelse, färdighetsnivån B1.2

Skrift, färdighetsnivån A2.2

5.2.2. FINSKA SOM A-SPRÅK

MÅL

Målet med den traditionella finskundervisningen är att ge enspråkigt svenska elever sådana kunskaper och färdigheter att de klarar sig i tal och skrift i alldagliga situationer och kan ta del av information, aktuella frågor och underhållning i massmedier även på finska. Målet är också att ge eleverna grundläggande insikter i språkets byggnad, funktion och variation.

Att känna till Finland, dess kultur och geografi är också ett av målen för finskundervisningen.

Undervisningen strävar också till att väcka intresse för den finskspråkiga kulturen.

ÅRSKURS 7

ÄMNESOMRÅDEN

Vardagen, fritidssysselsättning, idrott, natur och miljö, resor, klädsel och mode.

GRAMMATIK OCH SPRÅKRIKTIGHET

- Verbens böjning i indikativ
- Kasusformer
- Imperativ
- Possessivsuffix
- Stadieväxling
- Objekt

I åk 7 läggs tyngdpunkten inom språkriktighet på rättstavning och på att kunna producera enklare korrekta texter.

KULTUR

Finska städer och sevärdheter, resor inom Finland.

ÅRSKURS 8

ÄMNESOMRÅDEN

Natur, teknik, hälsovård, finska högtider och kulturtraditioner.

GRAMMATIK OCH SPRÅKRIKTIGHET

- adjektivens komparation
- adverbens komparation
- räkneord
- konditionalis
- potentialis
- imperativ

Inom språkriktigheten ligger tyngdpunkten på att eleverna skall lära sig att producera texter om deras egen vardag med ett korrekt språk. Också rättstavningen uppmärksammas.

KULTUR

Kända finska personer, finländarna och naturen, film och musik.

ÅRSKURS 9

ÄMNESOMRÅDEN

Internationalitet, teknik, samhället, brott och straff, eleven som konsument, arbetslivet, trafiken.

GRAMMATIK OCH SPRÅKRIKTIGHET

- Passiva verbformer
- infinitiver
- unipersonella uttryck
- satsmotsvarigheter

I åk 9 läggs tyngdpunkten på texter av mera offentlig natur, t.ex. arbetsansökan, nyhetstexter och dyl.

KULTUR

Finsk ungdomslitteratur, Kalevala, viktiga milstolpar inom finsk litteratur.

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Hörförståelse, färdighetsnivån B.1.1

Förstår bl.a. huvudtankarna och viktiga detaljer i tal som behandlar teman som återkommer i skolan, på arbetet eller under fritiden, inklusive korta referat. Kan följa tal som baserar sig på gemensam erfarenhet eller allmänbildning. Förstår det gängse ordförrådet och ett visst antal idiom. Förståelse av längre talsekvenser förutsätter tydligare standardspråk än normalt.

Tal, färdighetsnivån A.2.1

Kan bl.a. med korta satser berätta om sin närmaste krets. Reder sig enkelt i umgänge och i de vanligaste servicesituationerna. Kan inleda och avsluta en kort dialog. Vissa bekanta avsnitt är flytande men det kan förekomma pauser eller felaktiga inledningar i talet. Uttalet är förståeligt och eleven behärskar det förutsebara basordförrådet och många av de viktigaste strukturerna.

Läsförståelse, färdighetsnivån A.2.2

Förstår bl.a. huvudtankarna och vissa detaljer i meddelanden på några stycken i alldagliga sammanhang som i viss mån är krävande samt faktatexter. Kan skaffa ny lätt förutsebar information om bekanta ämnen i välstrukturerade texter på några stycken. Kan utgående från formen och kontexten sluta sig till betydelsen av obekanta ord.

Skrift, färdighetsnivån A.2.2

Reder sig i skrivuppgifter i rutinemässiga vardagssituationer. Kan också skriva korta och enkla beskrivningar av händelser och tidigare aktiviteter och personliga erfarenheter. Eleven behärskar det grundläggande alldagliga ordförrådet, strukturerna och de vanligaste sätten att binda ihop ord och satser.

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven har överlag svaga och bristfälliga kunskaper i ämnet och saknar intresse och motivation för studierna.

Hörförståelse, färdighetsnivån A2.1 eller sämre

Tal, färdighetsnivån A1.3 eller sämre

Läsförståelse A2.1 eller sämre

Skrift A1.3 eller sämre

5.3. ENGELSKA (A2) ÅRSKURSERNA 7-9

MÅL

Undervisningen i engelska skall ge eleven färdighet att handla i olika kommunikationssituationer samt vidga elevens världsbild. Eleven lär sig förstå och respektera olika kulturer och dessutom att kunna jämföra de olika kulturerna med sin egen kultur och med sitt eget modersmål. En elev som läst A2-engelska är medveten om de viktigaste skillnaderna mellan olika varianter av engelska, har ett varierande ordförråd och behärskar centrala idiomatiska uttryck, kan producera olika slag av text och vågar delta i diskussioner och samtal som gäller vardagliga situationer.

Eleven skall lära sig att arbeta både individuellt och i grupp och även att ta ansvar för sitt arbete.

ÅRSKURS 7

INNEHÅLL

Eleverna bekantar sig med olika vardagliga områden, till exempel hemmiljön, ungdomskultur samt beskrivning av människor och platser. Man jämför skillnader mellan Finland och engelskspråkiga länder rörande seder och bruk, skolvärlden samt traditioner och högtider. Fokus ligger på övning av muntliga och skriftliga färdigheter för att klara sig i vardagliga situationer genom bland annat referat och både förberedda och oförberedda muntliga framställningar.

STRUKTURER

- oregelbunden plural
- genitiv
- pronomen (possessiva, relativa, indefinita samt reflexiva)
- adjektivets användning
- tidsformerna, speciellt användningen av oregelbundna verb

BEDÖMNING

För goda kunskaper skall eleven kunna

- de enkla tidsformerna, användningen av oregelbundna verb
- pronomen (possessiva, relativa, indefinita samt reflexiva)
- adjektiv (komparation, förstärkningsord, "own")
- oregelbunden plural

ÅRSKURS 8

INNEHÅLL

Fokus ligger på Storbritannien med London, England, Irland och Skottland som tyngdpunktsområden. Eleverna bekantar sig med olika aspekter av kultur, historia, samhälle och dagligt liv samt resande. Skriftliga färdigheter övas i uppsatsskrivning, referat och projektarbeten, samarbetsförmåga i dialoger och par- eller grupparbeten kring olika teman.

STRUKTURER

- artiklar, i synnerhet bestämda artikelns användning
- modala hjälpverb
- verb och prepositioner som kräver ing-form
- adverbets användning

BEDÖMNING

För goda kunskaper skall eleven kunna

- samtliga verbformer
- genitiv, skillnader och bruk mellan s-genitiv och of-genitiv
- obestämd och bestämd artikel
- pronomen
- adverb

ÅRSKURS 9

INNEHÅLL

Undervisningen koncentrerar sig i första hand på övriga engelskspråkiga länder (till exempel USA, Kanada, Australien och Nya Zeeland) samt internationella organisationer, men även hållbar utveckling, studier, arbete och näringsliv tas upp. Eleverna arbetar med större projekt, uppsatser och referat, håller muntliga presentationer, dialoger och diskussioner på engelska.

STRUKTURER

- substantiv, specialfall av singular och plural
- användningen av vissa adjektiv och adverb
- modala hjälpverb
- substantiverade adjektiv
- nationalitetsord

- passiv samt svenskans "man"
- villkorssatser

BEDÖMNING

För goda kunskaper skall eleven kunna

- modala hjälpverb
- passiv
- villkorssatser
- specialfall av singular och plural

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

- hörförståelse B1.1 (fungerande grundläggande språkfärdighet)
- tal A2.2 (grundläggande språkfärdighet stadd i utveckling)
- läsförståelse B1.1 (fungerande grundläggande språkfärdighet)
- skrift A2.2 (grundläggande språkfärdighet stadd i utveckling)
- eleven känner till de olika engelskspråkiga områdena samt deras historia
- eleven använder för språkstudier och språkinläring effektiva studiemetoder
- eleven har insett att språkinläring förutsätter ihärdig kommunikativ träning

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

- har överlag svaga och bristfälliga kunskaper i ämnet
- saknar intresse och motivation för studierna
- har deltagit i projekt och lämnat in arbeten som getts i uppdrag åt eleven
- hörförståelse A 2.1 eller sämre
- tal A 1.3 eller sämre
- läsförståelse A 2.1 eller sämre
- skrift A 1.3 eller sämre
- har svaga kunskaper om den engelskspråkiga världen

Hör- och läsförståelse, tal och skrift syftar till den gemensamma europeiska referensramen i språk. Hittas på adressen nedan:

http://www.skolverket.se/2.3894/publicerat/2.5006?_xurl=http%3A%2F%2Fwww4.skolverket.se%3A8080%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2144

5.4. VALFRITT SPRÅK (B2): FRANSKA ELLER TYSKA

ALLMÄNNA MÅL FÖR GRUNDSKOLAN

Eleven skall lära sig

- att med samtalspartnerns hjälp kommunicera i situationer som handlar om grundläggande personliga fakta och om omedelbara behov

- att förstå lätta frågor, anvisningar, önskingar och förbud som gäller det dagliga livet och känna igen det väsentliga samt hitta bestämd, avgränsad information i talad text
- att läsa enkla meddelanden som anknyter till vardagslivet och känna igen det väsentliga samt hitta bestämd, avgränsad information i skriven text
- att skriva kort, e-postmeddelanden, minneslappar och andra mycket korta meddelanden och vissa grundläggande uppgifter om sig själv och sin närmaste krets
- om och förstå den finska kulturen och den främmande kulturen och bekanta sig med likheterna och skillnaderna mellan dessa.
- att frimodigt använda sina språkkunskaper
- att stödja sig på skriftliga hjälpmedel i den egna framställningen
- att medvetet utnyttja kunskaper, färdigheter och strategier som han eller hon skaffat sig i andra språk
- att bedöma sitt arbetssätt och olika områden av sin språkfärdighet i förhållande till målen.

5.4.1. VALFRITT SPRÅK (B2): FRANSKA

ÅRSKURS 8

CENTRALT INNEHÅLL

Situationer och ämnesområden

- hälsningsfraser och presentation
- familj och vardagsliv; beställa på kafé, prata om sin familj, väderuttryck, beskriva sin bostad
- skola och fritid; berätta om skolan och vad man gör på fritiden
- det franska språkområdets geografi och kultur

Strukturer

- substantiv
 - obestämd/bestämd artikel i singular/plural
 - genitiv
- grundtal och ordningstal
- verbböjning i presens, oregelbundna verb samt regelbundna er-verb
- nekande satser
- possessiva pronomen
- enkla prepositionsuttryck
- adjektivets böjning och placering

ÅRSKURS 9

CENTRALT INNEHÅLL

Situationer och ämnesområden

- interaktion och kommunikation i situationer utomlands; dataord, släktskapsord, kroppsdelar, säga var man har ont, utseende
- natur och miljö, landsbygd och staden
- samhälle och arbetsliv
- seder och bruk, traditioner, jämförande av egen och den franska kulturen

Strukturer

- verb
 - repetition av regelbundna och oregelbundna verb samt fler oregelbundna verb
 - futurum
 - perfekt
- substantiv
 - oregelbunden plural
 - partitiv artikel
- pronomen
 - personliga
 - possessiva
 - ackusativa
- frågesatser
- adjektivets böjning och placering
- fördjupning av prepositionsuttryck

Bedömning av eleven

Vitsordsskalan 4-10 baserar sig på

- uppnådd språkfärdighet
- muntlig framställning; uttal och kommunikation
- aktivitet, medverkan och intresse under lektionerna
- utförande av hemuppgifter
- skriftliga prov och läxförhör
- projekt, rapporter och andra skriftliga arbeten

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN I ÅRSKURS 9

Språkfärdighet*

	Hörförståelse	Tal	Läsförståelse	Skrift
Franska	A.1.3	A.1.2	A.1.3	A.1.2

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN I ÅRSKURS 9

Språkfärdighet*

	Hörförståelse	Tal	Läsförståelse	Skrift
Franska	A.1.2	A.1.1	A.1.2	A.1.1

*) Se den europeiska referensramens utförligare nivåbeskrivningar i slutet av kapitlet om de valfria språken i läroplanen

5.4.2. VALFRITT SPRÅK (B2): TYSKA

ÅRSKURS 8

CENTRALT INNEHÅLL

Situationer och ämnesområden

- hälsningsfraser och presentation
- familj och vardagsliv; att tala om sin familj, boende, café- och biobesök, inköp
- skola och fritid
- det tyska språkområdets geografi och kultur

Strukturer

- alfabetet och räkneord
- verbböjning i presens
- substantiv
 - genus
 - pluralis
 - nominativ och ackusativ
 - s-genitiv
- pronomen i nominativ och ackusativ
 - possessiva pronomen i singularis
 - personliga pronomen
- frågesatser och nekande satser
- enkla prepositionsuttryck

ÅRSKURS 9

CENTRALT INNEHÅLL

Situationer och ämnesområden

- interaktion och kommunikation i situationer hemma och utomlands
- seder, bruk och traditioner, jämförelse av egen och främmande kultur
- natur och miljö

- samhälle och arbetsliv

Strukturer

- verb
 - imperativ
 - perfektböjning
- ordföljd i huvudsats och bisats
- substantiv
 - dativ
- pronomen i nominativ, ackusativ och dativ
 - possessiva pronomen
 - personliga pronomen
- fördjupning av prepositionsuttryck

BEDÖMNING

Vitsordsskalan 4-10 baserar sig på

- uppnådd språkfärdighet
- muntlig framställning; uttal och kommunikation
- aktivitet, medverkan och intresse under lektionerna
- utförande av hemuppgifter
- skriftliga prov och läxförhör
- projekt, rapporter och andra skriftliga arbeten

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN I ÅRSKURS 9

Språkfärdighet*

	Hörförståelse	Tal	Läsförståelse	Skrift
Tyska	A.1.3	A.1.2	A.1.3	A.1.2

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN I ÅRSKURS 9

Språkfärdighet*

	Hörförståelse	Tal	Läsförståelse	Skrift
Tyska	A.1.2	A.1.1	A.1.2	A.1.1

*) Se den europeiska referensramens utförligare nivåbeskrivningar i slutet av kapitlet om de valfria språken i läroplanen

VALFRITT SPRÅK (B2): NIVÅSKALA FÖR SPRÅKKUNSKAPER

Nivåskalan är en i Finland utarbetad tillämpning av de skalor som ingår i den allmänneuropeiska referensramen för undervisning, inlärning och bedömning av språk som utvecklats av Europarådet.

Färdighetsnivå A1		Begränsad kommunikation i de mest bekanta situationerna			
		Hörförståelse	Tal	Läsförståelse	Skrivning
A1.1	De första grunderna i språket	<p>* Förstår ett mycket begränsat antal av de allra vanligaste orden och fraserna (hälsningar, namn, tal, uppmaningar) i vardagliga sammanhang.</p> <p>* Förstår trots ansträngning inte mer än det allra mest elementära språkstoffet.</p> <p>* Behöver väldigt mycket hjälp: upprepning, gester, översättning.</p>	<p>* Kan med korta satser svara på enkla frågor som gäller en själv. Kommunikationen är beroende av samtalspartnern och talaren måste kanske tillgripa sitt modersmål eller gester.</p> <p>* Det kan finnas många långa pauser, upprepningar och avbrott i talet.</p> <p>* Uttalet kan orsaka stora förståelseproblem.</p> <p>* Behärskar ett mycket begränsat ordförråd och några inlärd standarduttryck.</p> <p>* Talaren är oförmögen att uttrycka sig fritt och ledigt, men de få klichéartade uttryck han eller hon behärskar kan vara ganska felfria.</p>	<p>* Känner till skriftsystemet men förstår mycket lite av texten.</p> <p>* Känner igen ett litet antal bekanta ord och korta fraser och kan förknippa dem med bilder.</p> <p>* Förmågan att förstå främmande ord ens i mycket förutsebara sammanhang är ytterst begränsad.</p>	<p>* Kan delge sina omedelbara behov i mycket korta ordalag.</p> <p>* Kan skriva språkets bokstäver och siffror med bokstäver, anteckna sina personuppgifter och skriva vissa bekanta ord och fraser.</p> <p>* Behärskar ett antal enskilda ord och uttryck.</p> <p>* Är inte förmögen att uttrycka sig fritt men kan skriva vissa ord och uttryck rätt.</p>
A1.2	Elementär språkfärdighet stadd i utveckling	<p>* Förstår ett begränsat antal ord, korta satser, frågor och uppmaningar som gäller personliga angelägenheter eller den aktuella situationen.</p> <p>* Måste anstränga sig till och med för att förstå enkla yttranden som inte tydligt anknyter till situationen.</p> <p>* Behöver mycket hjälp: långsammare tal, upprepning, gester och översättning.</p>	<p>* Kan i någon mån uppge vissa omedelbara behov och fråga och svara i dialoger som handlar om grundläggande personuppgifter. Behöver ofta hjälp av sin samtalspartner.</p> <p>* Pauser och andra avbrott förekommer i talet.</p> <p>* Uttalet kan ofta vålla förståelseproblem.</p> <p>* Har ett mycket begränsat ordförråd, kan vissa situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p> <p>* Alla slags fel förekommer i hög grad, också i mycket enkelt fritt tal.</p>	<p>* Förstår namn, skyltar och andra mycket korta och enkla texter som anknyter till omedelbara behov.</p> <p>* Känner igen enskilda uppgifter i enkel text om det finns möjlighet att vid behov läsa texten på nytt.</p> <p>* Förmågan att förstå obekanta ord ens i mycket förutsebara sammanhang är begränsad.</p>	<p>* Kan delge sina omedelbara behov med korta satser.</p> <p>* Kan skriva ett antal satser och fraser om sig själv och sin närmaste krets (t.ex. svar på frågor eller minneslappar).</p> <p>* Behärskar vissa grundläggande ord och uttryck och är förmögen att skriva mycket enkla huvudsatser.</p> <p>* Utantillärda fraser kan vara rätt skrivna men alla slags fel förekommer t.o.m. i synnerligen elementär fri skrivning.</p>

Färdighetsnivå A1		Begränsad kommunikation i de mest bekanta situationerna			
		Hörförståelse	Tal	Läsförståelse	Skrivning
A1.3	Fungerande elementär språkfärdighet	<p>* Förstår enkla yttranden (personliga frågor och all dagliga anvisningar, önsknings och förbud) i rutinemässigt samtal med stöd av sammanhanget.</p> <p>* Kan följa med enkla samtal som anknyter till konkreta situationer eller den egna erfarenheten.</p> <p>* Förståelsen förutsätter också då det gäller enkla ärenden talat standardspråk som är långsammare än normalt och riktat till lyssnaren.</p>	<p>* Kan berätta kort om sig själv och sin närmaste krets. Reder sig i de allra enklaste dialogerna och servicesituationerna. Behöver ibland hjälp av samtalspartnern.</p> <p>* Kan uttrycka sig flytande om det mest bekanta, annars är pauser och avbrott mycket vanliga.</p> <p>* Uttalet kan ibland orsaka förståelseproblem.</p> <p>* Behärskar ett begränsat antal korta uttillärd uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer.</p> <p>* Elementära grammatikaliska fel förekommer i hög grad också i mycket enkelt tal.</p>	<p>* Kan läsa bekanta och en del obekanta ord. Förstår korta meddelanden som handlar om vardag och rutiner eller där det ges enkla instruktioner.</p> <p>* Kan hitta enskilda behövliga uppgifter i en kort text (postkort, väderrapporter).</p> <p>* Läser och förstår också ett kort textstycke mycket långsamt.</p>	<p>* Reder sig i enkla lätt förutsebara skrivuppgifter i de mest bekanta situationerna som anknyter till vardagliga behov och erfarenheter.</p> <p>* Kan skriva enkla texter (ett enkelt postkort, personuppgifter, enkel diktamen).</p> <p>* Behärskar de allra vanligaste orden och uttrycken som har att göra med detaljer eller konkreta behov i elevens eget liv. Kan skriva några meningar som består av enkla satser.</p> <p>* Många slags fel förekommer i elementär fri skrivning.</p>

5.5. MATEMATIK ÅRSKURSERNA 7-9

De huvudsakliga uppgifterna och målen för undervisningen i matematik i årskurserna 7-9 är att förstärka det matematiska kunnandet och erbjuda tillräckliga grundläggande matematiska färdigheter. Att skaffa sig grundläggande färdigheter innebär att eleven ställer upp modeller för vardagliga matematiska problem, lär sig matematiska tankemodeller samt övar sig att minnas, koncentrera sig och uttrycka sig exakt.

MÅL

Eleven skall lära sig

- att förstå betydelsen av matematiska begrepp och regler samt lära sig att se sambanden mellan matematiken och den reella världen, att förstå sambandet mellan vardagsspråket och det matematiska språket
- räknefärdigheter och att lösa matematiska problem
- ett logiskt och kreativt tänkande
- att tillämpa olika tankeprocesser och metoder för att skaffa sig information
- att uttrycka sina tankar entydigt och att motivera sitt handlande och sina slutsatser
- att ställa frågor och dra slutsatser utgående från observationer
- att upptäcka lagbundenheter
- att arbeta koncentrerat och långsiktigt samt att fungera i grupp.

I slutet av åk 7 och åk 8 hålls ett test med hjälp av vilket läraren kan bedöma hur de centrala målen har förverkligats.

Kurs 1 (åk7)

- decimalsystemet
- våra fyra räknesätt
- bråkräkning (addition och subtraktion)

Kurs 2 (åk7)

- bråkräkning (multiplikation och division)
- negativa tal
- potensering

Kurs 3 (åk7)

- tiopotenser
- enheter och enhetsbyten
- noggrannhet
- koordinatsystemet
- symmetri
- grundläggande geometriska begrepp
- plangeometriska figurer
- omkrets och area
- avbildning

Kurs 4 (åk 8)

- potenser, fördjupning
- rotbegreppet, andra roten
- talområden
- variabeluttryck

Kurs 5 (åk 8)

- förenkling av polynom
- ekvationslösning
- problemlösning

Kurs 6 (åk 8)

- analogier
- längdskalor
- procenträkning
- Pythagoras sats

Kurs 7 (åk 9)

- matematiska funktioner: diskreta, linjära och andra gradens funktioner
- ekvationssystem

Kurs 8 (åk 9)

- rymdgeometri
- trigonometri

Kurs 9 (åk 9)

- statistik och sannolikhetslära
- repetition

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Tankeförmåga och -metoder

Eleven kan

- lägga märke till likheter och lagbundenheter i olika händelser
- sluta sig till sanningsvärdet hos enkla påståenden
- matematisera ett enkelt textproblem och göra upp en plan för att lösa problemet, lösa det och granska lösningens riktighet
- använda klassificering vid lösning av matematiska problem
- systematiskt göra upp en lista över alla möjliga lösningsalternativ genom att använda tabell, träd-diagram, stigschema eller annat diagram.

Tal och räkneoperationer

Eleven kan

- bedöma ett eventuellt resultat och göra upp en plan över hur man löser en räkneuppgift och har en tillförlitlig grundläggande räknefärdighet
- upphöja tal i heltalspotens och faktorisera tal i primfaktorer
- kan använda proportionalitet, procenträkning och andra räkneoperationer vid lösning av problem som man stöter på i vardagen.

Geometri

Eleven kan

- känna igen olika geometriska former och identifiera deras egenskaper
- tillämpa de inlärdade formlerna för omkrets, area och volym
- använda passare och linjal för att göra enkla geometriska konstruktioner
- upptäcka likformiga, kongruenta och symmetriska figurer och kan tillämpa denna förmåga för att undersöka egenskaperna hos trianglar och fyrhörningar
- i enkla situationer tillämpa samband mellan två vinklar
- använda Pythagoras sats och trigonometri för att beräkna delarna i en rätvinklig triangel
- utföra mätningar och hithörande beräkningar i vardagen, vetenskaperna och färdighetsämnen; han eller hon kan utföra enhetsbyten med de vanligaste enheterna.

Sannolikhet och statistik

Eleven kan

- bestämma antalet möjliga utfall och kan utföra enkla empiriska undersökningar om sannolikhet samt förstår betydelsen av sannolikheter och slumpmässighet i vardagssituationer
- läsa olika tabeller och diagram och kan ur ett givet material bestämma frekvenser, medelvärde, median och typvärde.

Funktioner

Eleven kan

- definiera koordinaterna för en punkt i koordinatsystemet
- ställa upp en tabell av talpar enligt en given regel
- grafiskt lösa en linjär ekvation
- bilda följande tal i en talföljd enligt en given regel och kan muntligt berätta hur talföljden enligt den givna regeln bildas
- känna till riktningskoefficientens och konstantens betydelse i ekvationen för en rät linje; eleven kan grafiskt bestämma skärningspunkten för två linjer.

Algebra

Eleven kan

- lösa en ekvation av första graden
- hyfsa algebraiska uttryck samt multiplicera ett polynom med en konstant
- upphöja ett tal i heltalspotens och behärskar räkneoperationerna för potenser
- bilda en ekvation ur ett enkelt vardagsproblem och lösa det algebraiskt eller via slutledningar
- använda ekvationssystem för att lösa enkla problem
- bedöma hur förnuftigt en lösning är samt granska de olika skedena i sin lösning.

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Tankeförmåga och -metoder

Eleven kan

- lägga märke till likheter och lagbundenheter i olika händelser
- sluta sig till sanningsvärdet hos enkla påståenden
- matematisera ett enkelt textproblem och göra upp en plan för att lösa problemet under handledning.

Tal och räkneoperationer

Eleven kan

- bedöma ett eventuellt resultat
- klara av de grundläggande räknesättens självständigt
- kan använda grundläggande procenträkning.

Geometri

Eleven kan

- känna igen olika geometriska former
- räkna omkrets, area och volym för vissa kroppar
- upptäcka likformiga, kongruenta och symmetriska figurer
- känna igen och namnge olika vinklar
- använda Pythagoras sats och trigonometri för att beräkna delarna i en rätvinklig triangel under handledning
- utföra mätningar .

Sannolikhet och statistik

Eleven kan

- läsa och rita olika tabeller och diagram
- räkna medelvärde

Funktioner

Eleven kan

- definiera koordinaterna för en punkt i koordinatsystemet
- ställa upp en tabell av talpar enligt en given regel
- grafiskt lösa en linjär ekvation

Algebra

Eleven kan

- lösa en ekvation av första graden
- under handledning bilda en ekvation ur ett enkelt vardagsproblem och lösa det algebraiskt eller via slutledningar
- upphöja ett tal i heltalspotens och behärskar räkneoperationerna för heltalspotenser
- under handledning hyfsa algebraiska uttryck.

5.6. BIOLOGI ÅRSKURSERNA 7-9

MÅL

Eleven skall

- lära sig att använda sådana begrepp och informationssöknings- och undersökningsmetoder som är typiska för biologin
- lära sig att beskriva livets grundfenomen
- lära sig att känna igen olika arter, uppskatta livets mångfald och lära sig att förhålla sig positivt till att vårda den
- lära sig att förstå miljövardens centrala mål och principerna för en hållbar användning av naturresurserna.

ÅRSKURSERNA 7-8

Eleven skall

- lära sig att känna till ekosystemets struktur och funktion
- lära sig att känna igen miljöförändringar i hembygden, fundera på deras orsaker och komma med möjliga lösningar på problemen
- känna till principerna för växtodling och öka intresset för växtodling.

ÅRSKURSERNA 8-9

Eleven skall

- förstå betydelsen av biotekniska tillämpningar i vardagen och lära sig reflektera över etiska frågor som härrör sig till dem.

ÅRSKURS 9

Eleven skall

- lära sig människans byggnad och centrala livsfunktioner samt lära sig förstå sexualitetens biologiska grund
- känna centrala genetiska begrepp.

CENTRALT INNEHÅLL

ÅRSKURS 7

Naturen och ekosystemet

- Vattnets ekosystem, dess struktur och funktion.
- Egna undersökningar av vattnets ekosystem.
- Klassificera och känna igen de vanligaste växt- och djurarterna i Östersjön och våra sötvatten.
- Naturens mångfald.

Den gemensamma miljön

- Att undersöka vattnets tillstånd och miljöförändringar i vattnet, att granska åtgärder för en förbättring av vattnets kvalitet genom det egna beteendet och samhällets insatser.

Tyngdpunkten läggs på följande arbetsmetoder:

- Exkursioner görs till Kervo å och dammen i Brobacka för att studera växt- och djurliv, samt för att samla in material för vidare studier i klassen.
- Mikroskopering av plankton.
- Dissekering av t.ex. fisk.

CENTRALT INNEHÅLL

ÅRSKURS 8

Naturen och ekosystemet

- Skogens ekosystem, dess struktur och funktion.
- Klassificera och känna igen de vanligaste växterna, djuren och svamparna i våra skogar.

- Samla in växter och göra ett herbarium.
- Skogsvård och principerna för skogsodling.
- Naturens mångfald.

Livet och evolutionen

- Undersökning av växtcellens byggnad och funktion.
- Fotosyntesens betydelse för den levande naturen.
- Förökningen hos växter och svampar.
- Bioteknik i samband med svamparna.

Den gemensamma miljön

- Ett ekologiskt hållbart skogsbruk.
- Miljövårdens möjligheter att bevara naturens mångfald.

Tyngdpunkten läggs på följande arbetsmetoder:

- Exkursioner görs till området runt skolan för att studera olika träarter och svampar, insamlingar för vidare studier görs.
- Växtceller studeras i mikroskop på egna preparat av olika växtdelar.
- Exkursioner görs till området runt skolan bl.a. kyrkogården för att studera olika fågelarter.

CENTRALT INNEHÅLL

ÅRSKURS 9

Människan

- Människans byggnad och centrala livsfunktioner.
- Den biologiska grunden för människans fortplantning och sexualitet.
- Genernas och miljöns betydelse för utvecklingen av människans egenskaper.

Livet och evolutionen

- Djurcellens struktur och funktion.
- Den levande naturens uppkomst, utveckling och struktur.
- Människans särdrag samt biologiska och kulturella evolution.
- Bioteknikens möjligheter och etiska frågor i samband med förökning, genetik och olika sjukdomar.

Tyngdpunkten läggs på följande arbetsmetoder:

- Undersökande inläring med enkla experiment som hänför sig till olika sinnen och nervsystemets funktion.
- Människokroppen byggnad och funktion undersöks med hjälp av olika preparat och enkel apparatur.
- Olika audivisueella metoder används för att göra undervisningen mera åskådlig.

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven

- förstår och kan beskriva biologiska helheters struktur och funktion
- förstår organismernas hierarkiska indelning i grupper samt indelningens orsaker och implikationer
- förstår och kan använda begrepp kopplade till biologiska helheter
- kan beskriva biotoper i sin närmiljö på ett ändamålsenligt sätt, samt kan koppla ihop biologisk teori med sin närmiljö
- besitter kunskap att på ett ansvarsfullt sätt utnyttja naturen
- förstår vikten av biodiversitet samt besitter kunskap över hur den kan bevaras samt har en grundläggande kunskap om biodiversiteten i sin egna närmiljö
- kan redogöra för cellens struktur samt har en grundläggande uppfattning om hur livsviktiga processer som fotosyntes och cellandning fungerar
- har en god uppfattning om människokroppens anatomi och fysiologi
- Förstår hur organismer förökar sig samt hur besitter grundläggande kunskap i ärftlighet samt begrepp anknutna till ärftlighetslära

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 ÅRSKURSERNA 7-8

- Eleven känner och visar ansvar för miljön.
- Eleven kan under handledning genomföra enkla undersökningar i naturen.
- Eleven kan under handledning utföra enkla mikroskopieringsarbeten.
- Eleven behärskar åtminstone i någon mån det teoristoff som ingår i kursen.
- Eleven utför de praktiska och skriftliga uppgifter som ges.

Läraren utvärderar:

- Läsläsning.
- Elevens timaktivitet.
- Skriftliga, muntliga och praktiska arbeten.
- Prov och förhör.
- Inställning till ämnet

5.7. GEOGRAFI ÅRSKURSERNA 7-9

MÅL

Eleven skall

- lära sig använda och tolka fysiska kartor och tematkartor och lära sig använda andra geografiska informationskällor, såsom diagram, statistik, flygbilder, foton, litteratur, nyhetskällor och elektroniska medier
- förstå hur de faktorer som formar jordytan påverkar landskapet

- förstå växelverkan mellan naturen och den mänskliga verksamheten i Finland, i Europa och på andra håll i världen, samt lära sig se de orsaker som styr verksamhetens lokalisering
- känna igen och uppskatta drag i olika kulturer, respektera dem samt lära sig att förhålla sig positivt till det egna landets minoritetskulturer, invandrare samt främmande länder och folk
- lära sig förstå och kritiskt bedöma nyhetsinformation t.ex. om globala miljö- och utvecklingsfrågor samt lära sig att själv handla enligt målen för en hållbar utveckling.

ÅRSKURS 7

Eleven skall

- lära sig Ortsbestämning och att mäta avståndet mellan två platser
- förstå vilken inverkan jordens planetegenskaper har.

ÅRSKURS 9

Eleven skall

- känna till och uppskatta Finlands natur- och kulturmiljö
- känna till hur varje medborgare i Finland kan påverka planeringen och utvecklingen av den egna livsmiljön.

CENTRALT INNEHÅLL

ÅRSKURS 7

Jorden människans hemplanet

- Att gestalta världens natur- och kulturgeografiska kartbild.
- Jordklotets indelning i zoner.
- Jordklotets inre och yttre företeelser, såsom plattetektonik, jordbävningar, vulkanism, havsströmmar.
- Jämförelse av naturförhållanden, mänsklig verksamhet och kulturella särdrag i Nord- och Sydamerika.

Den gemensamma miljön

- Miljö- och utvecklingsfrågor lokalt och globalt samt eventuella lösningar på dem.

ÅRSKURS 8

Jorden människans hemplanet

- Att gestalta världens natur- och kulturgeografiska kartbild.
- Jordklotets inre och yttre företeelser såsom vågor, tidvatten, vattnets kretslopp vittring och erosion.
- Klimatet: orsaker, indelning, betydelse.

Europa

- Att gestalta grunddragen i Europas kartbild, naturförhållanden, landskap och mänsklig verksamhet samt växelverkan mellan dem i olika regioner i Europa.

- Att geografiskt studera Europa som en del av världen samt fundera på Europas framtid.

Den gemensamma miljön

- Miljö- och utvecklingsfrågor lokalt och globalt samt lösningar på dem.

ÅRSKURS 9

Finland i världen

- Finlands kartbild och naturlandskap.
- Växelverkan mellan naturen och människans verksamhet i olika regioner i Finland.
- Minoritetskulturer.
- Möjligheter att påverka planering och utveckling i den egna miljön
- Finland som en del av världen.
- Att undersöka sin egen närmiljö eller hemkommun: naturmiljön, kulturmiljön och den sociala miljön.

Den gemensamma miljön

- Miljöfrågor gällande Östersjön.
- Skyddande av natur- och kulturlandskapen i Finland.
- Den enskilda konsumentens ansvar för miljön.

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven

- skall vara bekant med kartans uppbyggnad och kunna bedöma olika typer av kartor
- skall kunna rita samt tolka enkla diagram utgående från länders statistik
- kan dela in världen i olika natur- och kulturgeografiska områden på ett logiskt vis
- kan tillämpa geografisk kunskap vid bedömning av aktuella händelser på en regional och global skala
- förstår de grundläggande principerna för växelverkan mellan olika geografiska områden, t.ex. Finland, Europa och världen
- förstår hur de existerande lanformerna har uppkommit, samt hur de utvecklas, med Finland som utgångspunkt
- kan dela in Finland i geografiska regioner
- känner till hur man som medborgare har möjlighet att påverka den egna livsmiljön samt beslut som angår denna
- känner till principen för geografisk undersökning
- kan beskriva de faktorer som påverkar olika kulturer och förstå kultureernas regionala särdrag samt interaktioner
- kan redogöra för orsaker och följder av miljö- och utvecklingsproblem i närområden, speciellt i Östersjön, samt på global skala, och känner till de vanligaste sätten att lösa dem

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 ÅRSKURSERNA 7-8

- Eleven känner och visar ansvar för den lokala och globala miljön.
- Eleven känner till och respekterar olika kulturer.
- Eleven kan använda och tolka enkla kartor och andra geografiska informationskällor.
- Eleven kan utföra enkla geografiska övningar och arbeten som hör till respektive årskurs.
- Eleven behärskar i någon mån det teoristoff som ingår i kursen.
- Eleven är närvarande under lektionerna, utför sina uppgifter och deltar i prov.

Läraren utvärderar

- Läsläsning.
- Elevens timaktivitet och kunskaper.
- Skriftliga, muntliga och praktiska övningar.
- Prov och förhör.
- Inställning till ämnet.

5.8. FYSIK ÅRSKURSERNA 7-9

Undervisningen i fysik i årskurserna 7-9 har som huvuduppgift att fördjupa elevens kunskaper i fysik och uppfattning om den fysikaliska kunskapens karaktär samt stärka förmågan att skaffa kunskap med hjälp av undersökningar.

Med elevens tidigare inhämtade kunskaper och erfarenheter som utgångspunkt och med hjälp av de observationer och forskningar som gjorts om kroppar, ämnen och fenomen i omgivningen riktas undervisningen mot fysikens grundbegrepp och lagar. Experiment hjälper eleven att gestalta fysikens natur, anamma nya fysikaliska begrepp, principer och modeller samt utveckla sina experimentella arbetsmetoder och sin samarbetsförmåga samt motiverar eleven till fortsatta studier i fysik.

Undervisningen vägleder eleverna att tänka naturvetenskapligt, skaffa information, använda information samt att bedöma informationens pålitlighet och betydelse i olika livssituationer. Undervisningen ger eleven färdigheter att kunna diskutera och skriva om händelser och fenomen som hör till fysiken och teknologin och samtidigt använda ändamålsenliga begrepp och uttryck samt hjälper honom eller henne att förstå fysikens och teknologins betydelse i vardagen, omgivningen och samhället

Studierna i fysik stöder elevens personliga utveckling och förmåga att gestalta en modem världsbild samt ger honom färdigheter att göra vardagliga val speciellt gällande användningen av energiresurser och miljövård.

MÅL

Eleven skall lära sig

- olika naturvetenskapliga färdigheter såsom att ställa frågor och att uppfatta problem
- att göra observationer och mätningar, att jämföra och klassificera, att dra slutsatser, ställa upp hypoteser och testa dem, samt att bearbeta, presentera och tolka resultaten
- att planera och genomföra naturvetenskapliga undersökningar, där han eller hon kan både eliminera och variera faktorer som påverkar undersökningen samt kan förklara faktorernas inbördes beroenden att tryggt arbeta och undersöka naturfenomen självständigt och

tillsammans med andra att göra enkla modeller och använda dem för att förklara fenomen, samt att göra generaliseringar och bedöma pålitligheten hos undersökningarna och resultaten av dem

- att använda ändamålsenliga begrepp, storheter och enheter i beskrivningar av teknologi och fysikaliska fenomen
- att använda olika grafiska och algebraiska modeller i förklaringar, hypoteser och problemlösning . att känna naturfenomen och processer samt energiförändringar som sker i dem, olika strukturer i naturen och växelverkningar inom strukturerna samt att förstå orsakssammanhang i olika fenomen.

Kurs 1 (åk 7)

Vibrations- och vågrörelse

- Grundfenomen, som hör till vibrations- och vågrörelserna, vågrörelsens uppkomst, mottagande, observation, reflektion och brytning med hithörande egenskaper, storheter och lagar.
- Ljudets och ljusets betydelse och tillämpningar.
- Funktionsprinciperna i optiska instrument.

Kurs 2 (åk 7)

Värme

- Fenomen som hör till uppvärmning och avkylning av kroppar och ämnen, beskrivning av dem med ändamålsenliga begrepp och lagar samt värmefenomenens betydelse och tillämpningar.
- Energins bevarande och utspädning samt värme som en form av energi.

Kurs 3 (åk 8)

Rörelse och kraft

- Växelverkan, krafter som uppstår på grund av växelverkan, rörelse- och jämviktsfenomen som dessa krafter ger upphov till samt fenomenens förekomst i omgivningen.
- Rörelse, modeller för likformig rörelse och likformigt accelererande rörelse.
- Arbete, som utförs av kraft, mekanisk energi och effekt.

Kurs 4 och 5 (åk 9)

Elektricitet

- Elektriska och magnetiska krafter mellan kroppar.
- Likströmskretsen med tillhörande grundfenomen samt en trygg tillämpning av fenomenen i vardagslivet.
- Elförbrukningen i hemmet samt elektromagnetisk induktion och dess användning i energitransporten.

Strukturer i naturen

- Strukturer och storleksförhållanden i naturen.
- Växelverkan som binder ihop elementen samt energiförändringar i olika processer mellan elementen radioaktivt sönderfall, fission och fusion, joniserande strålning samt dess inverkan på den levande naturen och strålningskydd.

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Experimentellt arbete

Eleven

- kan arbeta tryggt och enligt anvisningar
- kan genomföra naturvetenskapliga undersökningar enligt givna anvisningar, planera enkla experiment och tillsammans med andra ställa upp mål och komma överens om bl.a. tids- och arbetsfördelningar
- kan producera småskaliga forskningsrapporter, presentera resultaten t.ex. med hjälp av grafer och tabeller samt tolka dem
- kan genomföra kontrollerade experiment och bedöma experimentets genomförande samt resultatens noggrannhet, tillförlitlighet och ändamålsenlighet
- vet att fysik är en av de centrala naturvetenskaperna och att fysikkunskaper och fysikaliska forskningsmetoder används i andra naturvetenskaper och inom tekniken.

Rörelse och kraft

Eleven

- kan undersöka olika fenomen gällande växelverkan och rörelse och använda storheter som beskriver dem, exempelvis tid, sträcka, hastighet, acceleration och kraft
- kan göra och tolka grafiska presentationer av t.ex. mätresultat gällande likformiga och accelererande rörelser samt kan använda modellen för likformig rörelse för att ställa upp hypoteser och kan använda formeln för beräkning av medelhastighet också för att beräkna avstånd och tid
- förstår funktionsprinciperna för enkla mekaniska maskiner, t.ex. hävstången, och kan ge exempel på mekaniska maskiner och konstruktioner av olika slag
- kan använda storheter som beskriver kroppars och ämnens egenskaper och kan med hjälp av dem förklara olika fenomen, t.ex. jämföra ämnens densitet och på så sätt förklara olika fenomen såsom flytförmåga och varmluftsballongens agerande
- känner till sambandet mellan arbete och energi
- förstår den fysikaliska bakgrunden gällande trafikbestämmelserna.

Vibrations- och vågrörelse

Eleven

- känner igen vågrörelser och typiska vågrörelsefenomen, t.ex. hur en vågrörelse uppstår, fortplantas, tas emot, reflekteras och bryts
- kan i sin omgivning identifiera olika svängande kroppar, periodiska händelser och till dem hörande fenomen och kan beskriva fenomenen med hjälp av lämpliga storheter
- kan undersöka hur ljuset reflekteras och bryts samt med hjälp av ljusstrålen som modell förklara olika fenomen i anknytning till seendet och hur speglar och linser fungerar
- förstår ljudets och ljusets betydelse ur människans och samhällets synvinkel, t.ex. buller och bullerskydd.

Värme

Eleven

- identifierar och kan undersöka värmefenomen i sin omgivning, t.ex. lagring och transport av

värme kan beskriva grundfenomen i värmeläran såsom värmeutvidgning och uppvärmning av kroppar med hjälp av lämpliga storheter och experimentella lagar kan tillämpa lagarna för uppvärmning, värmeutvidgning och förändring av aggregationstillstånden då han eller hon skall förklara värmefenomen i sin omgivning.

Elektricitet

Eleven

- kan principerna för hur elapparater och apparater som producerar värme skall användas säkert och ekonomiskt samt kan bedöma och beräkna driftskostnaderna för el apparater med olika effekter
- förstår sambandet mellan spänning och strömstyrka i en sluten krets och hur motstånden påverkar strömstyrkan samt kan ställa upp hypoteser gällande olika strömkretsar och utnyttja kopplingsscheman som modeller för strömkretsar
- känner till elektriska tillämpningar såsom elektromagnetisk induktion
- känner till processer för elproduktion och el-transport, t.ex. principen för transformatorn
- kan förklara energiomvandlingen i ett kraftverk och kan bedöma för- och nackdelar med olika typer av kraftverk.

Strukturer i naturen

Eleven

- känner till strålningslagarna och vet hur strålning påverkar, kan skilja mellan farliga och ofarliga slag av strålning och kan skydda sig för strålning
- känner till de olika elementen från elementärpartiklar till galaxer och kan med hjälp av modeller åskådliggöra dessa element och strukturer
- kan i diskussioner använda centrala fysikaliska begrepp, bl.a. energi, växelverkan och strålning . förstår principen för energins bevarande samt kan ge exempel på energiomvandlingar i olika processer, t.ex. när en sten faller eller när trä förbränns.

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven strävar till att arbeta enligt instruktioner och följa säkerhetsföreskrifter. Eleven deltar i prov, gör anteckningar och löser uppgifter enligt egen förmåga under lektionstid.

Fysik som vetenskap

Eleven

- kan använda enkla mätinstrument.

Vågrörelselära

Eleven

- känner till några egenskaper hos vågrörelser samt känner till några vardagliga tillämpningar för ljus och ljud.

Värmelära

Eleven

- känner till hur värme transporteras och lagras i omgivningen och fenomen som t.ex. värmeutvidgning.

Rörelse och kraft

Eleven

- kan använda storheter, som t.ex. tid, sträcka, hastighet, acceleration och kraft, för att beskriva rörelser
- kan tillämpa fysikens lagar i vardagen t.ex. i trafiken.

Materiens egenskaper

Eleven

- känner till att olika ämnen har olika densitet, d.v.s. att en liter av ett ämne har olika massa.

Rörelse och energi

Eleven

- kan avläsa rörelser i koordinatsystem
- kan bestämma tyngdpunkten för olika föremål och känner till villkor för jämvikt
- kan skilja på läges- och rörelseenergi samt förstå begreppet arbete och effektivt arbete
- känner till några enkla maskiner.

Ellära

Eleven

- känner till hur man använder elapparater säkert och ekonomiskt
- känner till några grundstorheter som t.ex. ström, spänning och resistans
- känner till olika sätt att producera elenergi samt för och nackdelar med dem.

Strukturer i naturen

Eleven

- känner till strålningens inverkan samt hur man kan skydda sig mot strålning.

5.9. KEMI ÅRSKURSERNA 7-9

Syftet med undervisningen i kemi i årskurserna 7-9 är att fördjupa elevens kunskaper i kemi och den kemiska kunskapens natur samt att lära eleven tänka naturvetenskapligt, skaffa information och använda kunskaperna i olika livssituationer. Undervisningen skall ge eleven de nödvändiga byggstenarna för att utveckla sin personlighet och för att skapa sig en modern världsbild. Den hjälper också eleven att förstå naturvetenskapernas och teknologins betydelse i vardagslivet, omgivningen och samhället.

Undervisningen i kemi skall också ge eleven de färdigheter han eller hon behöver för att kunna fatta vardagliga beslut och föra diskussioner speciellt om energiproduktion, industri, miljö och livscykeln för olika produkter samtidigt som den ger eleven möjlighet att ta ansvar för sin omgivning.

Undervisningen bygger på ett undersökande arbetssätt, där utgångspunkten är observationer och undersökningar av ämnen och fenomen i omgivningen. Stegvis styrs undervisningen mot att tolka, förklara och beskriva fenomen samt göra modeller av ämnens strukturer och av kemiska reaktioner med hjälp av det kemiska symbolspråket. Det undersökande arbetssättet skall hjälpa eleven att gestalta naturvetenskapen och anamma nya vetenskapliga begrepp, principer och modeller.

MÅL

Eleven skall lära sig

- att följa givna instruktioner samt att arbeta metodiskt och tryggt
- att använda undersökningsmetoder som är typiska för naturvetenskaperna och att bedöma informationens pålitlighet och betydelse
- att genomföra naturvetenskapliga undersökningar samt att tolka och presentera resultaten
- att förstå processer som hör till ämnens kretslopp och produkters livscykel samt processernas betydelse för naturen och omgivningen
- att känna och använda kemiska och fysikaliska begrepp som beskriver ämnens egenskaper
- att använda begrepp och modeller som beskriver ämnens strukturer och kemiska bindningar
- att beskriva kemiska reaktioner med hjälp av reaktionslikheter
- att tillämpa sina kunskaper vid val och i praktiska situationer
- att känna betydelsen av kemiska fenomen och tillämpningar både för människan och samhället.

Kurs 1 (åk 7)

Laborationssäkerhet

- Skyddsutrustning och säkra arbetsmetoder.

Luft och vatten

- Lättantändlighet, förbränningsreaktioner, även beskrivna med hjälp av kemins symbolspråk.
- Komponenterna i atmosfären och deras betydelse för människan och jämvikten i naturen.
- Vattnet och dess egenskaper som t.ex., surhet och basiskhet, förbränningsprodukternas egenskaper och inverkan på omgivningen.

Material och produkter

- Klassificering och separering av grundämnen och föreningar, deras kemiska symboler.

Kurs 2 (åk 8)

Material och produkter

- Jämförelse av reaktionshastigheter.
- Förklaring av grundämnens och föreningars egenskaper och strukturer med hjälp av atommodeller eller periodiska systemet.
- Tolkning av reaktionslikheter samt balansering av enkla reaktionslikheter.
- Olika ämnens kretslopp samt fenomen som de förorsakar i naturen och omgivningen.

Kurs 3 (åk 8)

Den levande naturen och samhället

- Fotosyntesen och förbränning, energikällor.
- Kolväten, oljeraffineringsindustrin och dess produkter.
- Organiska föreningars (t.ex. alkoholer och karboxylsyror) reaktioner och reaktionsprodukter samt deras egenskaper och användning.

- Kolhydrater, proteiner, fetter samt deras sammansättning och betydelse som födoämne samt som råvaror för industrin.

Kurs 4 (åk 9)

Material och produkter

- Jordskorpans viktigaste grundämnen och föreningar samt deras egenskaper och produktion, användning och återanvändning av olika produkter.
- Elektrokemiska fenomen och begrepp (redox-reaktioner), galvaniska element och elektrolys samt deras tillämpningar.

Den levande naturen och samhället

- Trä som energikälla och industrins råvara samt träets sammansättning, tvättmedel, kosmetiska produkter och textilier.

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven

- kan tryggt arbeta enligt givna instruktioner enskilt och i grupp både i naturen och i laboratoriet, genomföra experiment och arbeta i grupp. Kemiundervisningen skall inspirera eleven till fortsatta studier i kemi
- kan genomföra enkla naturvetenskapliga undersökningar, (t.ex. ett experiment där man undersöker förbränningen av ett ämne, reaktionsproduktens löslighet i vatten samt vattenlösningens surhet)
- kan presentera och tolka sina undersökningsresultat
- känner till olika ämnens kretslopp samt fenomen som de förorsakar i naturen och omgivningen, t.ex. kolets kretslopp, växthusfenomenet och försurningen
- är medveten om betydelsen av kemiska fenomen och tillämpningar för människan och samhället, t.ex. fotosyntesens betydelse för lagring av energi i den levande naturen samt korrosion och korrosionsskyddets betydelse för byggandet och metallindustrin
- känner till ämnen som påverkar naturen, vet deras ursprung och spridningsmekanismer samt hur de inverkar på människans och naturens välbefinnande, t.ex. tungmetaller och reaktionsprodukter vid förbränning av fossila bränslen
- känner till olika branscher och produkter inom den kemiska industrin och är medveten om deras betydelse i vardagslivet, t.ex. olika material och hemkemikalier
- kan tolka varudeklarationer, förklara begreppet livscykel och kan som konsument göra olika val
- kan använda riktiga begrepp i beskrivningar av ämnens egenskaper och kemiska fenomen, t.ex. försurning, elledningsförmåga och förändring av aggregationstillstånd
- kan undersöka ämnens egenskaper och använda resultaten för att identifiera, definiera och klassificera grundämnen och kemiska föreningar, t.ex. ädla och oädla metaller
- kan med hjälp av ändamålsenliga modeller beskriva atomer, kemiska bindningar och föreningar
- kan tolka och skriva enkla reaktionslikheter, t.ex. förbränning av kolhydrater

- kan dra slutsatser om ämnens reaktionsbenägenhet och vilka bindningar som uppstår i kemiska reaktioner utgående från atomernas yttersta elektronskal eller från grundämnens placering i det periodiska systemet.

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven

- kan tryggt arbeta enligt givna instruktioner enskilt och i grupp både i naturen och i laboratoriet, genomföra experiment och arbeta i grupp.

Eleven ska lära sig

- att följa givna instruktioner samt att arbeta metodiskt och tryggt
- att använda undersökningsmetoder som är typiska för naturvetenskaperna
- att känna och använda vissa kemiska och fysikaliska begrepp som beskriver ämnens egenskaper
- att använda begreppen atom, jon och molekyl
- att beskriva enkla kemiska reaktioner med hjälp av reaktionslikheter.

Eleven

- kan genomföra enkla naturvetenskapliga undersökningar
- kan presentera sina undersökningsresultat
- känner till ämnen som påverkar naturen, t.ex. tungmetaller och reaktionsprodukter vid förbränning av fossila bränslen
- känner till olika branscher och produkter inom den kemiska industrin, t.ex. olika material och hemkemikalier
- kan använda begrepp i beskrivningar av ämnens egenskaper och kemiska fenomen, t.ex. förändring av aggregationstillstånd
- kan med modeller beskriva atomer och kan de vanligaste grundämnenas symboler.

5.10. HÄLSOKUNSKAP ÅRSKURSERNA 7-9

Hälsokunskap är ett läroämne som vilar på tvärvetenskaplig kunskapsgrund. Målet för undervisningen i hälsokunskap är att främja kunskap som stöder elevens hälsa, välbefinnande och trygghet. Syftet med undervisningen är att utveckla elevens kognitiva, sociala, emotionella, funktionella och etiska färdigheter.

Utgångspunkt för undervisningen är att hälsan uppfattas som fysisk, psykisk och social funktionsförmåga. I undervisningen utvecklas kunskaperna om och färdigheterna i hälsa, livsstil, sunda vanor och sjukdomar samt förmågan att ta ansvar för sin hälsa och handla på ett hälsofrämjande sätt i förhållande till sig själv och andra.

Hälsokunskap är ett läroämne som utgår från eleven och som stöder aktivitet och engagemang. Utgångspunkten för undervisningen skall vara barnets och den ungas vardag, uppväxt och utveckling samt människans levnadslöpp. I undervisningen beaktas också allmänna och för skolan och orten aktuella frågor om hälsa och trygghet. Vid inläringen utvecklas färdigheter som är viktiga för att söka efter kunskap, tillämpa den och kritiskt begrunda värderingar som gäller hälsa och välfärd.

Undervisningen i hälsokunskap kräver integrering och samarbete med andra läroämnen. Personalen inom elevvården deltar i planeringen av undervisningen.

ÅRSKURS 7

MÅL

Eleven

- lär sig att veta vad som är kännetecknande för människans uppväxt, utveckling och livscykel och att förstå ungdomstidens fysiska, psykiska och sociala utveckling
- lär sig att förstå vilken betydelse gemenskap, relationer och omsorg har för människans välbefinnande
- lär sig att förstå sig själv och människors olikheter samt värderingar och synsätt som rör hälsa, handikapp och sjukdomar
- utgångsläget är barns och ungas vardag, tillväxt och utveckling samt människans levnadslopp.

INNEHÅLL

Uppväxt och utveckling

- Människans levnadslopp, olika åldersstadier, födsel, död (puberteten).
- Fysisk tillväxt och utveckling: dygnsrytm, sömn, vila och belastning, hälsofrämjande motion, näring och hälsa.
- Psykisk mognad och utveckling samt faktorer som påverkar dem såsom självkänedom och självrespekt, familj och sociala relationer, psykisk hälsa och dess variationer, jämvikt i kropp och själ.
- Socialt växande och social utveckling; individualitet och olikhet, individens förpliktelser och ansvar i samhället, tolerans, omtanke och omsorg.
- Särdrag och behov i utvecklingen under ungdomstiden, den framväxande sexualiteten.
- Att sköta sin hälsa.

ÅRSKURS 8

MÅL

Eleven

- lär sig att beskriva och bedöma vilka centrala faktorer som främjar hälsan och vilka som orsakar sjukdomar samt att identifiera och reflektera över val som gäller hälsa och trygghet
- lär sig att ta hand om sig själv och sin omgivning, känner till behovet av förebyggande vård och hjälp och kan handla ändamålsenligt i situationer där hälsa, sjukdom och trygghet är aktuella
- lär sig att känna igen, förstå och utveckla färdigheter som är viktiga för hälsan och det allmänna välbefinnandet.

INNEHÅLL

Hälsa och val i det dagliga livet

- Näringsmässiga behov och problem i olika situationer, de vanligaste allergierna och specialdieter.

- Tobak, alkohol och droger, välbehag och beroende och val som anknyter till dem.
- Konfliktlösning och att tala om det som tynger sinnet.
- Sexuell hälsa: relationer, sexualitet, uppförande och värderingar och normer som anknyter till dem.
- De viktigaste smittosamma sjukdomarna och andra sjukdomar, att känna igen symptom, att vara sjuk, egenvård.

ÅRSKURS 9

MÅL

Eleven

- lär sig att bedöma miljöns, livsstilens, kulturens och mediernas betydelse för trygghet och hälsa
- lär sig att använda begrepp och informationssökningsmetoder för hälsa och sjukdom och kan utnyttja dem i hälsofrämjande syfte
- lär sig att förstå att regler, avtal och tillit är förutsättningar för välbefinnandet i sociala sammanhang som familjer, skolor, referensgrupper och samhälle.

INNEHÅLL

Resurser och överlevnadsförmåga

- hälsan som resurs, arbetsförmåga och välbefinnande som resurs, personliga resurser
- känslor och hur man uttrycker dem, socialt stöd och skyddsnätverk, interaktionsfärdigheter
- förändringar och kriser som är förknippade med utvecklingen och livet och hur man klarar av svårigheterna
- psykisk mognad och utveckling
- Hälsa, samhälle och kultur
- barns och ungdomars rättigheter, socialt stöd och skyddsnätverk, miljö och hälsa, välbefinnande på arbetet samt ergonomi
- de vanligaste viktigaste hälsovårds- och välfärdstjänsterna samt medborgarorganisationernas verksamhet
- befolkningsskydd
- folksjukdomar trafiksäkerhet och beteende i trafiken, risksituationer och olyckor, olycksfall och första hjälp.

Som utgångspunkt för bedömningen i hälsokunskap i årskurserna 7-9 har vi den gällande nationella läroplanen. Bedömningen baserar sig på:

- muntliga läxförhör
- praktiskt arbete
- skriftliga prov

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Uppväxt och utveckling

Eleven

- känner till särdragen hos olika åldrar och händelser under livets gång och kan granska dem ur hälsosynvinkel
- kan förklara hur sömn och vila inverkar på vitaliteten och välbefinnandet, kan ge exempel på föda som ur ett hälsoperspektiv är balanserad och mångsidig och vet vilken inverkan motion har på hälsan
- kan redogöra för vad som kännetecknar ett gott vänskapsförhållande och en fungerande gemenskap, och ge exempel på de viktigaste färdigheterna för interaktion
- vet hur han/hon kan sköta sig själv och sin hälsa
- kan begrunda och analysera orsaker till och följder av problemsituationer som ungdomar hamnat i, komma med exempel på möjliga lösningar.

Hälsa och val i det dagliga livet

Eleven

- känner till grunderna för sexuell hälsa, olika preventivmedel och preventivmetoder och deras betydelse, kan motivera och resonera om ett ansvarsfullt sexuellt beteende
- kan beskriva och reflektera över de beroenden och hälsorisker som är förknippade med njutningsmedel, såsom tobak, snus, alkohol, droger och lösningsmedel samt ange orsaker till följd av deras användning samt ge exempel på sätt att undvika dem
- känner igen tecken på mobbning och annat våld samt kan ge exempel på hur man förebygger detta och kan kommunicera på ett uppbyggande sätt
- kan namne på de vanligaste smittsamma sjukdomarna och andra sjukdomar samt kan i huvuddrag ge exempel på hur man förebygger dem
- känner till huvudprinciperna för trafiksäkerhet och kan beskriva eller förevisa hur man handlar och ger första hjälp i olika slags risksituationer och vid olyckstillfällen.

Resurser och överlevnadsförmåga

Eleven

- kan namnge, känna igen och uttrycka olika slags känslor och beskriva deras orsaker
- kan iaktta egna förnimmelser och symptom och känner till grunderna för hur man använder mediciner på ett ändamålsenligt sätt
- kan reflektera över vilken betydelse valet av livsstil har för hälsan och motivera eller ge ex på val som främjar hälsan i vardagen
- kan använda centrala begrepp för hälsa och sjukdom, kan använda och kritiskt bedöma olika uppgiftskällor inom hälsokunskap.

Hälsa, samhälle och kultur

Eleven

- känner till de vanligaste folksjukdomarna och deras riskfaktorer
- kan beskriva en hälsosam och trygg miljö och ge exempel på sätt att främja hälsa och trygghet i närmiljön

- har kännedom om centrala hälsovårds- och välfärdstjänster i den egna skolan och kommunen, kan söka sig till dem och med exempel beskriva hur man handlar på ett ändamålsenligt sätt då tjänsterna används
- kan beskriva barns och ungas centrala rättigheter, lagstiftning om gränser för och följer av gärningar.

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

- är närvarande på lektionerna
- visar någon form av timaktivitet
- har studiematerialet med på lektionen
- är godkänd i antingen prov eller projektarbeten

5.11. RELIGION ÅRSKURSERNA 7-9

5.11.1. EVANGELISK-LUTHERSK RELIGION ÅRSKURSERNA 7-9

Det blir ingen världsfred utan religionsfred. Ingen religionsfred utan religionsdialog. Och ingen religionsdialog utan religionskunskap. Därför läser vi religion.

Det blir heller ingen frid i en människa som inte har frid med sig själv och livsfrågorna. Därför läser vi religion.

Målet för undervisningen i religion för åk 7-9 är att utveckla förståelsen av religionen som ett kulturskapande och karaktärsdanande naturligt element i livet. På så sätt stimuleras eleven att utforma sin egen livstolkning med genomtänkt levande världsåskådningsmässig och etisk övertygelse, med respekt för allt som är levande och alla som har andra åsikter.

ÅRSKURS 7

MÅL

- Eleven bekantar sig med världsreligionerna och deras inflytande på individen, samhället och kulturen.
- Eleven inser och respekterar mångfalden av övertygelser som styr vårt förhållningssätt till livsfrågorna.
- Att eleven bättre kan förstå vårt mångkulturell- och mångreligiössa samhälle.

INNEHÅLL

- Världsreligionernas uppkomst och huvuddragen i det religiösa livet.

ÅRSKURS 8

MÅL

- Eleven känns vid sin samfundstillhörighet som en identitetsskapande faktor.
- Att eleven bättre kan förstå den kristna kyrkans betydelse för det Finländska samhället

INNEHÅLL

- Kyrkohistoriens viktigaste händelser.

ÅRSKURS 9

MÅL

- Eleven förstår hur livsfrågorna påverkar människans liv.
- Eleven utvecklar en ansvarsfull attityd till omgivningen och förståelse för vilka konsekvenser ens handlingar får, med förmåga att göra val utgående från egna värderingar.

INNEHÅLL

- Kristendomen i Finland
- Etiska frågor.

UTVÄRDERING

Målens natur gör det svårt att mäta resultaten, då de inte handlar endast om kunskap och aktivitet i allmänhet. Ett intresse för ämnet ger bättre förutsättningar för ett mätbart engagemang i muntliga och skriftliga uppgifter under lektioner och hemma, samt för egna initiativ. Prov och skriftliga uppgifter syftar främst till att ge möjlighet för de mer tystlåtna eleverna att visa vad de tänker.

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven känner till huvuddragen i världsreligionernas och världskyrkornas uppkomst och betoningar. Eleven behärskar de centrala begreppen inom den religiösa, kyrkliga och etiska diskussionen och kan använda dem för att uttrycka sig. Eleven medverkar enligt sina förutsättningar till behandlingen av innehållet.

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven

- kan nämna några världsreligioner vid namn och kan återge något av religionernas innehåll
- kan nämna ett kristet samfund och nämna något om läran i detta samfund
- kan föra ett begynnande etiskt resonemang och i denna diskussion använda ett etiskt begrepp på rätt sätt och ange en etisk princip.

5.11.2. ORTODOX RELIGION ÅRSKURSERNA 7-9

Den primära uppgiften i ortodox religion i åk 7-9 är att fördjupa och utvidga elevens förståelse för sin religiösa tradition och andra religioners karaktär och betydelse. På så sätt stöds eleven så att han eller hon kan bygga upp sin världsåskådning och sin etiska övertygelse och växa upp till en ansvarskännande individ. Eleven skall lära sig att respektera och vårda naturen, sina medmänniskor och sig själv. Hon skall uppmuntras att som Guds arbetskamrat aktivt delta i skapandet av det goda.

ÅRSKURS 7

MÅL

Eleven

- bekantar sig med den ortodoxa kyrkans historia från apostlatiden till idag
- fördjupar sig i Bibeln som helig bok och som av människor skriven boksamling.

INNEHÅLL

Bibeln

- Bibelns tillkomst och innehåll.
- Bibeln som en helig bok.

Kyrkohistoria

- De viktigaste händelserna i kristendomens uppkomst och utveckling.
- Kyrkosamfundet och ekumenik.

ÅRSKURS 8

MÅL

Eleven

- känner till Finska ortodoxa kyrkans historia och nutid
- bekantar sig med världsreligionerna i stora drag.

INNEHÅLL

Kyrkohistoria

- Finska ortodoxa kyrkans historia.
- Finska ortodoxa kyrkans administration.
- Utvecklingen av den religiösa situationen i Finland.

Världsreligionerna

- De viktigaste världsreligionernas utbredning, storleksförhållanden, grundläggande föreställningar och de grundläggande dragen i det religiösa livet.

Etik

- Religionens inflytande på individen, samhället och kulturen.

ÅRSKURS 9

MÅL

Eleven

- förstår vilka faktorer som påverkar människornas världsåskådning samt förstår religionens inflytande på individen, samhället och kulturen
- fördjupar sig de centrala begreppen i det etiska tänkandet och i den ortodoxa religionen samt kan tillämpa dem i sitt eget etiska tänkande och handlande
- lär sig att respektera människor med som tror och tänker annorlunda.

INNEHÅLL

Liturgi och dogmatik

- sakramenten
- den ortodoxa dogmatikens centrala punkter

Etik

- den ortodoxa etikens centrala punkter
- den ortodoxa människoupfattningen etiken i bergspredikan

UTVÄRDERING

Grundskolans religionsundervisning har målsättningar där det inte är ändamålsenligt och inte mänskligt att mäta resultat. Att mäta den kognitiva nivån är möjligt, men den största delen av färdighets- och attitydmålsättningarna berör sådana delar av personligheten som skolan inte har någon lämplig skala för.

Elevens kognitiva nivå utvärderas främst med hjälp av muntliga förhör och skriftliga prov. Vid betygsättningen skall man ta hänsyn till elevernas aktivitet på lektionerna och engagemang inom t.ex. församlingens ungdomsverksamhet.

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven kan skaffa sig kunskap om den ortodoxa tron

Eleven

- känner till det ortodoxa kyrkoårets faste- och högtidstraditioner och kan följa det ortodoxa kyrkoåret
- är insatt i den ortodoxa gudstjänsttraditionen
- har bildat sig en helhetsuppfattning av kyrkans lära
- känner till sakramenten och andra heliga förrättningar och förstår deras betydelse
- känner till kyrkans etiska undervisning och kan tillämpa den i livet.

Eleven känner till Bibelns tillkomst och dess centrala innehåll

Eleven

- känner till Bibelns inre struktur
- förstår Bibelns frälsningsbudskap
- förstår Bibeln som en del av kyrkans tradition
- känner till Bibelns användning i den kristnas dagliga liv och förstår hur de olika böckerna används i liturgin.

Eleven kan utnyttja religiös kunskap

Eleven

- känner till den kristna kyrkans uppkomst, utbredning och orsakerna till dess delning
- kan placera in den finländska ortodoxa kyrkan som en del av en världsomspännande kyrka
- känner till den finländska ortodoxa kyrkans skeden och deras inverkan på nutiden
- är insatt i den egna församlingens verksamhet
- känner till olika kyrkliga organisationer och deras verksamhet
- känner till den finländska ortodoxa kyrkans förvaltning.

Eleven känner till världsreligionerna

Eleven

- förstår religionens betydelse för människan
- känner till de stora världsreligionerna
- kan respektera människor som har en annan tro och som tänker annorlunda.

Arbetsmetoder

- diskussioner, skriftliga uppgifter, gudstjänstbesök, studiebesök, undervisningsprogram, projektarbeten

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven

- kan namnge några världsreligioner, samt ha en elementär uppfattning om åtminstone en av dem
- kan redogöra för ortodoxa kyrkoårets högtider
- kan redogöra för huvuddragen i den ortodoxa kyrkans utveckling i Finland.

5.12. LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP ÅRSKURSERNA 7-9

Undervisningens huvuduppgift är att fördjupa elevens förståelse för den egna livsåskådningen och världsbilden. Eleven lär sig grundläggande kunskaper om olika slags livsåskådningar och religioner och får stöd i att utvecklas till en ansvarskännande och aktiv samhällsmedlem.

MÅL

Målet är att främja elevens strävan

- att söka och bygga upp sin identitet och sin livsåskådning och samtidigt lära sig att gestalta helheter, konfronteras med osäkerhet och förbättra förmågan att uttrycka sig och sin livsåskådning
- att utveckla sin omdömesförmåga och sin förmåga att handla etiskt överlagt, att lära sig att lägga märke till de etiska dimensionerna i vardagslivet och att använda sin förmåga till etiskt tänkande och livsåskådningsmässiga överväganden
- att tillägna sig och omfatta principerna för de mänskliga rättigheterna, för tolerans, för en världsomspännande rättvisa och en hållbar utveckling, lära sig att ta ansvar för sig själv, för andra människor, för samhället och för naturen
- att utvidga sin religiösa och kulturella allmänbildning och lära sig känna till olika värden, trossystem och livsåskådningsmässiga lösningar som anses viktiga i olika kulturer, hur de tillkommit och hur de överförs, lära sig att bedöma vetenskapens inflytande på vårt levnadssätt.

CENTRALT INNEHÅLL

Medborgarskap och ett gott samhälle

- grunderna i samhällsteori, demokrati
- politik, att verka som medborgare, hållbar utveckling

Livsåskådningarnas värld

- livsåskådningarnas historia, livsåskådningsfrihet
- världsbild, världsåskådning och livsåskådning
- kunskap och forskning, naturligt och övernaturligt
- religion och irreligiositet, den egna livsåskådningen

Kultur

- kulturforskning, kultur och natur
- kultur och gemenskap, den finländska kulturen, tolerans
- uppfattningar om förhållandet mellan människan och naturen: humanistiska, utilistiska, mystiska och naturcentrerade uppfattningar

Etik och ett gott liv

- etikens huvudriktningar och grundläggande frågor, den ungas moraliska tillväxt
- människorättsetik, miljöetik
- mångkulturalism ur ett etiskt perspektiv

Framtiden

- framtidsforskning
- naturens och samhällets framtid, världsarvet
- min framtid, att handla för framtidens bästa

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Människorelationer och moralisk tillväxt

Eleven

- kan se sambandet mellan val av värderingar och ett gott liv
- kan se de aspekter som de etiska grundbegreppen ger, t.ex. avsikten med en handling och aktörens syfte med den, handlingens konsekvenser samt människans ansvar och rättigheter
- kan se de etiska aspekterna på ett moraliskt dilemma och föreslå en etiskt godtagbar lösning
- kan iaktta de etiska dimensionerna i vardagen, konsten, medierna eller på andra livsområden och kan motivera skillnaden mellan mera eller mindre etiskt utvecklade bedömningar.

Självkänedom och kulturidentitet

Eleven

- kan identifiera och benämna väsentliga drag i de viktigaste världsåskådningarna och kulturerna och ange hur de utvecklats
- kan ställa olika kulturella begrepp och symboler i relation till skilda livsåskådningstraditioner
- förstår skillnaden mellan en sekulär och en religiös livsåskådning
- kan utnyttja inlärd kulturella begrepp och skaffa kunskap om olika livsåskådningar.

Samhälle och mänskliga rättigheter

Eleven

- känner till de mänskliga och medborgerliga rättigheterna i huvuddrag och kan förklara skillnaderna mellan dem
- kan betrakta individens förhållande till samhället ur etisk synvinkel
- kan reda ut beroendet mellan rättigheter och skyldigheter
- känner till alternativa och motstridiga samhällsuppfattningar
- känner igen kränkningar av de mänskliga och medborgerliga rättigheterna och kan bedöma motiveringarna för olika krav på jämlikhet och rättigheter
- känner till problem i det moderna samhället och kan framföra både optimistiska och pessimistiska uppfattningar om framtiden.

Människan och världen

Eleven

- förstår principerna för en hållbar utveckling
- känner till utgångspunkterna för miljöetik
- kan bedöma individens etiska perspektiv i relation till miljön
- förstår vilken inverkan samhällsliga avgöranden har på lång sikt.

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven har nått godtagbara (hjälpiga) kunskaper i livsåskådning, om han eller hon i någon mån visar kunnande inom de områden som nämnts i kriterierna för vitsordet 8. I skriftliga prov och dylika arbeten som bedöms anses en tredjedel av den nivån som krävs för vitsordet 8 motsvara ett hjälpligt vitsord (5).

5.13. HISTORIA ÅRSKURSERNA 7-8

Syftet med historieundervisningen i Helsinge skola är att fördjupa elevens uppfattning om den historiska kunskapens natur. Undervisningen i historia har som uppgift att stärka elevens identitet, utveckla förmågan att förstå historiska helheter och göra eleven förtrogen med andra kulturer och deras inflytande.

MÅL

Eleven skall utvecklas i att

- skaffa sig och utnyttja historiska samhällsliga kunskaper
- använda olika källor, jämföra dem och utifrån dem bilda sig en egen motiverad åsikt
- tolka historiska, ekonomiska och politiska dokument
- förklara ändamål med och följder av mänsklig verksamhet
- bedöma framtida alternativ med hjälp av kunskap om historisk förändring.

INNEHÅLL

Finlands historia och världshistorien på 1800- och 1900-talen.

Livet på 1800-talet

- Finland under 1800-talet.
- Förändringen av 1800-talets Europa..
- Nationalismen, Liberalismen och konservatismen i Europa.

Den industriella revolutionen

- Industrialiseringen och urbaniseringen i Europa.

Det finska samhället omvandlas

- Ståndssamhällets upplösning.
- Förryskningen av Finland.

Från stormakternas maktkamp till första världskriget

- Imperialismen.
- Första världskriget.
- Ryska kejsardömetts fall och revolutionerna år 1917
- Finlands självständighet och inbördeskriget.

Depressionens och totalitarismens tid

- Wallstreets Börskrasch.
- Demokratier och diktaturer.

Tiden under andra världskriget

- Andra världskriget.
- Finland i andra världskriget.

Finland från 1950-talet till i dag

- Förändringen i näringsstrukturen.
- Det finländska välfärdssamhället.

Från konflikterna mellan öst och väst till motsatsförhållandet mellan syd och nord

- Det kalla kriget.
- Världens delning i fattiga och rika stater och problem som detta medför.

Livet i slutet av 1900-talet och början av 2000-talet

- Det västerländska konsumtionssamhällets uppkomst.
- Informationsförmedlingens utveckling.

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Att inhämta kunskap om det förgångna

Eleven

- kan skilja mellan förklarande och irrelevanta faktorer
- kan läsa och tolka källmaterial av olika slag.

Att förstå historiska händelser

Eleven

- kan placera in händelser som han eller hon har studerat i deras historiska sammanhang och kan på så vis tidsbestämma dem
- kan förklara varför människor på vissa livsområden handlade annorlunda förr än i dag
- kan anföra orsaker till och följder av historiska händelser.

Att använda historiska kunskaper

Eleven

- kan besvara frågor om det förflutna med hjälp av information ur olika källor, även information som skaffats med hjälp av modern teknologi
- kan bilda sig en uppfattning om händelser och fenomen samt motivera och bedöma sin uppfattning.

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven skall ha åtminstone något godkänt delmoment. Det kan vara frågan om ett skriftligt eller muntligt prestation. Eleven skall påvisa att hon försökt klara av arbetsuppgifterna.

5.14. SAMHÄLLSLÄRA ÅRSKURS 9

Syftet med undervisningen i samhällslära är att handleda eleven i att växa upp till en aktiv och ansvarskännande aktör i samhället. Undervisningen i samhällslära i årskurs 9 i grundläggande utbildningen skall ge baskunskaper och basfärdigheter med avseende på samhällets struktur och verksamhet och medborgarnas möjlighet att påverka. Syftet med undervisningen är att stödja eleven att växa upp till en tolerant och demokratisk medborgare och att ge honom eller henne erfarenheter av samhällsdeltagande och demokratisk påverkan.

ÅRSKURS 9

MÅL

Eleven skall utvecklas i att

- uppfatta den samhälleliga kunskapens natur
- inhämta och tillämpa information om samhället och näringslivet kritiskt
- bekanta sig med de offentliga tjänsterna
- entreprenörskap och lära sig att förstå entreprenörskapets betydelse för välfärden i samhället
- förstå de samhälleliga beslutens inverkan på medborgarnas liv
- Granska och utveckla sina kunskaper som ansvarsfull konsument och som aktör i samhället
- De rättsliga följderna av sitt handlande.

CENTRALT INNEHÅLL

- Det finländska samhället och näringslivet och Europeiska unionen.
- Individen familjen, olika slag av gemenskaper samt minoritets- och subkulturer.

- Individens möjligheter att fungera i hemkommunen, som medborgare i den egna staten, i Norden och i EU.
- Välfärdssamhällets olika dimensioner.
- Jämlikhet och en hållbar utveckling.

Att påverka och fatta beslut

- Medborgarnas möjligheter att påverka.
- Demokrati.
- Politiska och administrativa aktörer.
- Media.

Medborgartrygghet

- Rättssystemet, individens rättigheter och skyldigheter och juridiskt ansvar.
- Säkerhetspolitik.

Samhällsekonomi

- Individen och hushållen som konsumenter och ekonomiska aktörer.
- Utrikeshandelns och den globala ekonomins betydelse.
- Arbete och entreprenörskap.

Ekonomisk politik

- Konjunkturväxlingar inom ekonomi, arbetslöshet och inflation samt hur de påverkar privatekonomin.
- Offentlig ekonomi och beskattning.

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Att inhämta och använda information om samhället

Eleven

- kan kritiskt tolka information, statistik och grafiska framställningar som förmedlas av medierna
- kan motivera sina uppfattningar om samhällseliga angelägenheter
- kan jämföra olika alternativ till samhällseligt beslutsfattande och ekonomiska lösningar och följderna av dem.

Att förstå samhällselig information

Eleven

- förstår att det finns flera alternativ när det gäller att fatta samhällseliga beslut och lösa ekonomiska frågor
- förstår etiska frågor i anslutning till samhällselig och ekonomisk verksamhet.

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven skall ha åtminstone något godkänt delmoment. Det kan vara frågan om ett skriftligt eller muntligt prestation. Eleven skall påvisa att hon försökt klara av arbetsuppgifterna.

5.15. MUSIK ÅRSKURSERNA 7-9

SYFTE

Syftet med grundskolans musikfostran är att ge alla elever grundläggande kunskaper och färdigheter i musik, så att de förstår musikens betydelse för individen och samhället samt för den nationella och den internationella kulturen.

Som konstämne har musiken en central betydelse för utvecklingen av elevernas känsloliv och kreativitet. Den stöder också skolans sociala fostran genom att den ger många möjligheter till samarbete. De erfarenheterna eleverna får av samarbete ökar deras känsla av trygghet och lägger grunden för ett öppet klimat i skolan.

Som ett element i skolans estetiska fostran kan ämnet musik stimulera till samarbete inom musiklivet i skolans närmiljö. Det kan också väcka ett bestående intresse hos eleverna och hjälpa dem att bli kritiska konsumenter av olika kulturella yttringar.

MÅL OCH INNEHÅLL

Målet med musikundervisningen är att

- eleverna får erfarenhet och upplevelser som skapar en positiv attityd och kärlek till musiken
- stödja den musikaliska utvecklingen hos elever på olika utgångsnivåer på alla områden
- öva upp elevernas kunskaper och färdigheter genom varierande arbetssätt
- eleverna lär sig att lyssna till och framföra musik både enskilt och i grupp
- uppmuntra elevernas egen aktivitet
- stimulera deras musikaliska mognad
- hos eleverna utveckla ett musikintresse som består också efter grundskolan
- eleverna uppövar sin förmåga att välja och bedöma musik.

ARBETSSÄTT OCH ORGANISERING

- Eleverna skall ges möjlighet att experimentera med, producera och bearbeta ljud.
- Eleverna skall lära sig musikens teori genom att kombinera musikaliska observationer, upplevelser och musikalisk verksamhet.
- Eleverna vägleds att spela på akustisk gitarr, elbas och trummor
- Sången ingår som en viktig del i musikundervisningen.
- Eleverna bekantar sig med den västerländska musikhistorien genom att lyssna och analysera klassiska verk både inom den klassiska musiken och populärmusiken.

OLIKA DELOMRÅDEN

Sång och sångteknik

- pojkmarnas målbrott
- röstbehandling och –vård
- mikrofonteknik
- olika röstlägen och –typer
- olika slags körer
- finlandssvenska sånger

- engelska, finskspråkiga, tyska, franska och spanska sånger

Instrument

- symfoniorkesterns instrument
- elförstärkta instrument och trumsetet
- akustiska instrument
- datorer

Musikhistoria/ musiklyssning

- den västerländska konstmusikens historia från den grekiska musiken till vår tids musik
- opera, operett och musikal
- 1900-talets populärmusik (jazz, rock, Schlager)
- vårt lands minoriteters musik/folkmusik
- främmande musikkulturer
- musiken i våra kyrkor

Teori och musikkundskap

- alla notnamn och ettstrukna oktavens noter
- rytm
- musikterminologi
- dur- och mollackord och deras uppbyggnad med stöd av piano/noter
- akustik
- dynamik
- musikalisk form (symfoni och sonat)

Musicerande

- gitarrspelets grunder: ackorden D, G, A7, Em och Am och olika kompsätt
- elbasens grunder: strängarnas namn och olika kompsätt
- trumsetet: beat, triol och shuffle
- keyboard/piano/syntetisator: ackord (se ovan) och spelsätt
- musikerns roll i bandspel
- övningsrutiner och inspelningsteknik

Övrigt

- musik och utbildning
- musiktidskrifter och massmedia

BEDÖMNING

Vid bedömning beaktas elevens

- aktivitet enskilt och i grupp

- framsteg på basen av olika sång- och speluppgifter
- resultat av olika skriftliga prov och lyssningsuppgifter
- resultat i olika projekt och skriftliga arbetet
- egen utvärdering av sig själv

Vid bedömningen av eleven beaktas också de olika orsakerna till varför eleven inte uppnår vissa kriterier, t.ex. faktorer som hör ihop med målbrottet. Vitsordet bygger på en utvärdering av alla delområden, men inte nödvändigtvis på medeltalet av dessa. Vid bedömningen kan vikten läggas vid det område, som eleven behärskar bäst.

Utvärdering

Utvärdering av arbetsmetoderna sker kontinuerligt genom samtal och diskussion. Utvärdering som gäller större helheter utförs vid terminsslut eller vid läsårets slut. Dessa utvärderingar kan förutom samtal och diskussion även utföras genom skriftliga enkäter. Förutom utvärdering av elev-lärare, lärare-elev, bör även diskussion med övriga ämneslärare ingå då musiken integreras med andra ämnen.

(T. ex. **akustik**-fysik, **musikhistoria**-konsthistoria, litteraturhistoria och historia, **sång på främmande språk** – språkundervisning, **musikkulturer i andra länder och världsdelar**-geografi).

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven

- visar aktivitet och intresse under lektionerna
- har en god förmåga att anpassa sig till en musikalisk helhet, t.ex. kan delta i unison sång och kan sjunga rytmiskt rätt samt följa melodilinjen
- behärskar grundtekniken på något rytm-, melodi- eller ackordinstrument så att han eller hon kan musicera tillsammans med andra
- kan lyssna till musik och göra iakttagelser och komma med motiverade synpunkter på det hörda
- känner igen och kan skilja mellan olika musikstilar och musik från olika tidsperioder och kulturer
- känner till det centrala i finländsk musik och finländskt musikliv
- kan använda musikaliska begrepp i samband med musicerande och musiklyssnande
- kan använda musikens element som byggnadsmaterial för att utveckla och förverkliga egna musikaliska idéer och tankar
- uppvisar goda resultat i skriftliga uppgifter (projektarbeten, förhör, prov)
- uppvisar goda resultat i praktiska uppgifter (även spelprov).

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven

- deltar inte aktivt under lektionerna
- visar litet intresse under lektionerna

- har en anspråkslös förmåga att anpassa sig till en musikalisk helhet, t.ex. kan knappt delta i unison sång eller sjunga rytmiskt rätt eller följa melodilinjen
- behärskar hjälpligt speltekniken på olika instrument
- uppvisar hjälpliga resultat i skriftliga uppgifter (projektarbeten, förhör, prov)
- uppvisar hjälpliga resultat i praktiska uppgifter (även spelprov)

TILVALSMUSIK

Syftet med tillvalsmusiken är att ge eleven ett tillfälle att sjunga och musicera i grupp. Musikskolornas verksamhet är i huvudsak solistiskt inriktad: teknik och tolkningsmöjligheter i huvudinstrument utvecklas, men tiden för sammusicerande är ofta begränsad i musikläroanstalterna.

Inom tillvalsmusiken i skolan får eleverna möjlighet att spela och sjunga repertoar som de själva tycker om. Samspelet i en orkester och/eller sångensemble utvecklar elevens lyssnande. Vid spel i ensemble måste man förutom att tänka på kvaliteten i det egna musicerandet samtidigt lyssna till hela ensemblen och anpassa sitt spelande efter den.

MÅL OCH INNEHÅLL

Målet med undervisningen är att

- eleverna får erfarenheter och upplevelser som hos dem skapar en positiv attityd och kärlek till musiken
- uppmuntra elevernas egen aktivitet
- stimulera elevernas musikaliska mognad
- hos eleverna utveckla ett musikintresse som består också efter grundskolan
- elevernas musikaliska självförtroende utvecklas
- utbilda sångare eller musiker som trivs på scenen och utstrålar en positiv energi, vilket gör att publiken avslappnat kan njuta av den musik som artisten bjuder på
- erbjuda ett "andningshål" i den annars rätt teoretiskt inriktade skolmiljön.

ARBETSSÄTT OCH ORGANISERING

- elevgrupperna planerar själva innehållet i kursen
- undervisningen är helt inriktad på praktiskt musicerande och kan bestå av körsång, ensemblesång, orkesterspel, "band"-spel med sångsolist eller sångensemble
- rör att stimulera eleverna till effektivt arbete, anordnas varje läsår minst ett tillfälle för tillvalsgrupperna att uppträda
- uppträdanden kan vara inom skolan (skolans fester eller konserter anordnade inom skolan) eller utanför skolan (nationella och internationella festivaler för skolmusik)

Läraren fungerar som handledare och ger eleverna grundläggande insikter i sångteknik (både med eller utan mikrofon), gitarrspel, elbas, trummor och keyboard. Elevernas förkunskaper och musikaliska nivå beaktas vid repertoarvalet.

UTVÄRDERING

Bedömning

Vid bedömning beaktas elevens

- intresse och aktivitet under lektionerna

- elevens framsteg under terminen och hela läsåret
- elevens förmåga att sjunga och musicera i grupp (dynamisk balans mellan de olika instrumenten och sången, "timing", formkänsla och improvisationsförmåga)

Eftersom bedömningen i huvudsak beaktar aktivitet och framsteg, är det inte självklart att en elev med stora förkunskaper erhåller ett bättre vitsord än en nybörjare. För att en elev som redan behärskar ett instrument skall erhålla berömligt vitsord, krävs att denna använder sina kunskaper under tillvalstimmar samt att han/hon gör framsteg i gruppmusicerandet och visar mångsidighet.

Utvärdering

Utvärderingen sker genom att diskutera det klingande resultatet efter ett repeterat stycke. Eleverna får själva komma fram till en fungerande form i stycket (var skall eventuella instrument-solon placeras etc.), även den dynamiska balansen mellan sångare och instrumentalister diskuteras. Under offentliga konserter med tillvalsgrupperna är publikens respons en utvärdering av gruppernas arbete.

Arbetsättet utvärderas vid terminsslut och vid läsårets slut. Denna utvärdering kan ske genom samtal och diskussioner eller medelst en skriftlig enkät. Syftet med att utvärdera arbetsättet är att utveckla tillvalsmusikundervisningen och göra den intressant för så många elever som möjligt.

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven

- uppvisar stor aktivitet under lektionerna
- har en god förmåga att anpassa sig till en musikalisk helhet
- har en god förmåga att följa instruktioner
- har en god förmåga att vidareutveckla sina egna kunskaper och färdigheter i t.ex. spelteknik, sång och musikkännedom
- deltar aktivt i diskussionen om musikaliska fenomen.

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven

- uppvisar föga aktivitet och lite intresse under lektionerna
- har lite förståelse för samarbete eller förmåga att anpassa sig till en musikalisk helhet
- kan hjälpligt följa instruktioner
- saknar motivation, har lite vilja att vidareutveckla sina egna kunskaper och färdigheter (t. ex. i spelteknik, sång och musikkännedom)
- deltar sporadiskt i diskussionen om musikaliska fenomen
- har en tendens att skapa en dålig anda, vill inte bidra till att skapa en förtroendefull stämning med sitt uppförande

5.16. BILDKONST ÅRSKURSERNA 7-9

Bildkonstundervisningen stöder elevens utveckling av det visuella tänkandet och ökar elevens estetiska och etiska medvetenhet och färdigheter för eget visuellt skapande. Centralt innehåll är förståelsen och värderingen av kulturens visuella uttrycksformer i samhället, dvs. konst, media och miljö både i elevens egen kultur samt främmande kulturer. Syftet med undervisningen är att eleven

skall utveckla en personlig relation till konst genom ökad förståelse och eget skapande, och härmed utvecklas färdigheter som är viktiga i byggandet av en hållbar framtid.

Undervisningen utvecklar elevens fantasi och främjar förmågan till kreativ problemlösning. Ämnets inre integrering samt tematiska karaktär som kopplas till erfarenheter som är betydelsefulla för eleven, möjliggör långsiktigt arbete i en stressfri anda.

ÅRSKURSERNA 7–9

I bildkonstundervisningen betonas bildens betydelse som ett medel för uttryck och kommunikation, samt att behärska grunderna och tillvägagångssätten för visuellt uttryck och att hantera medieteknik. Elevens konstkänedom utvecklas genom visuella uppgifter och praktiska övningar.

Undervisningsmiljön möjliggör växelverkan med varandra och ger dem gemensamma konstupplevelser. Arbetssättet samt dokumentationen är processinriktad, och utvärderingen sker tillsammans med andra elever och utvecklar härmed elevens förståelse för bildkonstens olika processer och stödjer utvecklingen av visuellt tänkande och lärande.

MÅL

Eleven skall

- få grundkunskaper inom bildkonst och visuell kommunikation och känna till centrala uttryckssätt, material, tekniker och arbetsredskap och att i sitt skapande använda dem på ett ändamålsenligt sätt
- få möjlighet att njuta av att uttrycka sina tankar, iakttagelser, fantasier och känslor visuellt
- genom sitt egna skapande lära sig att förstå den konstnärliga processens särdrag då han eller hon dokumenterar sin arbetsprocess
- lära sig att utnyttja kulturella tjänster och elektroniska medier som källor för sitt arbete, för informationssökning och för egna upplevelser
- lära sig att använda de viktigaste medlen för visuell kommunikation för att uttrycka sina tankar i medierna
- lära sig att betrakta och bedöma konst, visuell kommunikation och miljö ur estetisk och etisk synvinkel
- lära sig att arbeta självständigt och som medlem i en grupp.

CENTRALT INNEHÅLL

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt

- teckning, grafik, målning, keramik, skulptur, fördjupat bildtänkande
- grunderna i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, form, färg, rum, rörelse, linje och tid
- bildsymbolik och olika stilar i bildkonsten i den egna visuella framställningen
- att ge sina iakttagelser, tankar och föreställningar visuell form

Konstkänedom och kulturell kompetens

- centrala drag i konstens historia och nutidskonsten
- utställningsbesök, samt att utnyttja kulturtjänster på Internet
- bildanalys: att undersöka hur ett bildkonstverk är uppbyggt, att tolka bildens innehåll och ge konstkritik

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- att granska och bedöma olika miljöer ur estetisk, etisk, ekologisk och planeringsmässig synvinkel
- att bekanta sig med arkitektur och formgivning samt de viktigaste representanterna inom Finland
- att studera, planera och bygga rum, att bekanta sig med formgivningsprocessen och granska sambandet mellan material och användningsändamål

Medier och visuell kommunikation

- granskning och analys av bildens funktioner och innehåll i medierna
- videofilmning och digital fotografering
- särdrag hos illustrationer, tecknade serier och rörliga bilder
- grafisk design: att kombinera ord och bild, layout

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven

- kan uttrycka sig visuellt
- kan i sitt arbete välja de material och tekniker som lämpar sig bäst för ändamålet
- kan redogöra för bildskapandet som en process som sträcker sig från skisser till färdiga arbeten.
- kan undersöka och tolka bilder i konst och medier
- kan utnyttja konstnärsbesök, besök på utställningar och museer och kulturella tjänster på Internet
- grunderna i visuell kommunikation och medieteknologi; fotografering eller videofilmning, digital bildbehandling och grafisk planering
- kan analysera medieframställningar
- kan iaktta och bedöma sitt lärande och utnyttja andras respons i sitt arbete
- kan dokumentera sin arbetsprocess och utnyttja dokumentationen vid självvärdering
- kan arbeta såväl självständigt som interaktivt tillsammans med andra i enlighet med vad uppgiften kräver.

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Eleven

- har mycket svag förmåga att uttrycka sig inom någon av de klassiska konstriktningarna
- har mycket starkt behov av vägledning vid val av lämpligt material och förmår inte välja teknik för ändamålet på egen hand
- uppvisar mycket svaga förmågor vid skapandeprocesser och kan inte fullfölja steget från skiss till färdigt arbete
- har stora svårigheter att tolka bilder i konst och medier
- visar mycket svag förståelse för det kulturella utbudet

- förmår inte greppa grunderna i visuell kommunikation och medieteknologi
- saknar förmåga att analysera eller producera medieframställningar

5.17. TEKNISK SLÖJD ÅRSKURSERNA 7-9

SYFTE

Slöjdundervisningens uppgift är att utveckla elevens slöjdfärdigheter på ett sätt som ökar hans eller hennes självkänsla och ger honom eller henne glädje och tillfredsställelse över sitt arbete. Dessutom ökar elevens ansvarskänsla för arbete och materialanvändning och han eller hon lär sig att uppskatta arbete och material av god kvalitet och att förhålla sig kritiskt både till sina egna val och till de impulser, produkter och tjänster som står till buds.

Undervisningen genomförs utgående från arbetsområden och projekt som motsvarar elevens utvecklingsstadium med hjälp av experiment, undersökningar och upptäckter. Slöjdundervisningens uppgift är att lära eleven att arbeta systematiskt, långsiktigt och självständigt, utveckla hans eller hennes kreativitet samt estetiska, tekniska och psykomotoriska färdigheter, problemlösningsfärdigheter och förståelse för teknologiska fenomen i vardagen. Eleven skall ges möjlighet att bekanta sig med kulturtraditioner inom slöjden i Finland och hos andra folk.

Eleven skall

- lära sig att planera och tillverka ändamålsenliga och estetiska produkter av god kvalitet och att i sitt arbete ta hänsyn till de etiska, ekologiska och ekonomiska värdena
- sätta sig in i finländarnas och i tillämpliga delar också i andra folkgruppers formgivnings-, hantverks- och teknologikultur och på så sätt få stoff för att bygga upp sin egen identitet och för sitt planeringsarbete
- sätta sig in i kunskaper och färdigheter inom traditionell och modern teknologi som kan tillämpas i vardagslivet, i fortsatta studier, i kommande arbetsuppgifter och under fritiden
- lära sig att kritiskt reflektera över och att sätta värde på sitt eget och andras arbete samt att självständigt och i samarbete med andra söka kreativa lösningar på problem med hjälp av olika informationskällor
- lära sig att ta ställning till den teknologiska utvecklingen och dess betydelse för människans, samhällets och naturens välmåga
- lära sig att förstå företagsverksamhet och industriella produktionsprocesser.

CENTRALT INNEHÅLL

ÅRSKURS 7

ALLMÄNNA MÅL

Träslöjd

grundläggande sammanfogningsmetoder, användning av bandsåg, bandslip, pelarborrmaskin, elektrisk figursåg, ytbehandlingsmetoder, produktplanering, träsvavning, uppgörande av egen arbetsordning

Metallslöjd

plåtbockning, valsning, plåtskärning, sandblästring av metall, punktsvetsning, koppardrivning

Annat

glasskärning, sandblästring av glas

ÅRSKURS 8

Träslöjd

möbelsnickeri, tillverkning av limskiva, grundläggande sammanfogningsmetoder, användning av träbearbetningsmaskiner, olika ytbehandlingsmetoder, formpressning, formgivning för hand

Metallslöjd

svetsning med mig-svets, metallbågssvets, böckning av rör, kapning och slipning med vinkelslip, kapning med metallcirkelsåg, olika ytbehandlingsmetoder (sprutmålning), materialkunskap, teknisk ritning, smide

Annat

läderarbete

ÅRSKURS 9

Metallslöjd

gasskärning, gassvetsning, metallsvavning, lagerinpassning

Annat

motorlära, elektronik, industribesök

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

Planering

Eleven

- kan förändra en given modell
- upptäcker problem självständigt och utvecklar egna idéer
- kan under handledning planera produkter i vilka man strävar efter att beakta tidsramarna, redskapen och materialen
- kan under handledning planera och tillverka estetiska, ekologiska, hållbara, ekonomiska och ändamålsenliga produkter
- uppfattar att produkterna förmedlar ett budskap till omgivningen
- kan göra en egen plan t.ex. med bilder, ord, teknikprover eller prototyper
- kan under handledning använda inslag från finländsk eller andra kulturers formgivnings-, hantverks-, och teknologikultur

Tillverkningsprocessen

Eleven

- arbetar ändamålsenligt och omsorgsfullt enligt arbetskyddsanvisningar och sköter om ordningen och trivseln i slöjdsalen (VIKTIGT!)
- tillämpar kunskaper och färdigheter och uppfattar helheter
- behärskar grundläggande tekniker så att produkten blir ändamålsenlig, färdig, ekologisk och estetisk
- kan arbeta målmedvetet både på egen hand och i grupp

- kan under handledning använda sig av mera avancerad teknologi och förstår teknologiska begrepp
- kan tillämpa kunskaper och färdigheter från andra läroämnen

Slutprodukt och självutvärdering

Eleven

- kan under handledning granska sitt arbete och lärande
- lägger märke till styrkor och svagheter i sina resultat
- tål kritik i samband med utvärderingen och vill utveckla sitt eget slöjdkunnande
- utvärderar sina idéer och produkter utgående från estetiska, ekonomiska, ekologiska och ändamålsenliga kriterier
- inser förhållandet mellan teknologi, kultur, samhälle och natur
- skapar sig en realistisk bild av sina kunskaper och möjligheterna att utvecklas.

Intresse och attityd

Eleven

- visar intresse för ämnet och vill utvecklas som slöjdare
- respekterar andra elever och inser att alla elever inte ligger på samma nivå i slöjdkunskandet
- följer angivna arbetssätt och skyddsanvisningar i slöjdsalen (VIKTIGT!)

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

- svag planeringsförmåga
- arbetar utgående från upprepade instruktioner
- uppfattar endast delar
- slutprodukten är bristfällig eller ingen produkt alls
- graden av intresset för ämnet är svagt eller inget intresse finns
- självvärderingsförmågan är liten
- följer inte angivna arbetssätt och skyddsanvisningar

5.18. TEXTILSLÖJD

MÅL

Det övergripande målet i textilslöjd är att väcka ett livslångt positivt intresse för allt som har med textilslöjd att göra. Eleven får utveckla sin händighet, sin planeringsförmåga och sin förmåga att ta egna initiativ. Han lär känna hantverkstraditionen och lär sej att värdesätta den färdiga produkten, resultatet. Eleven lär sej ta ansvar för miljön och bli en konsument som prioriterar miljövänliga alternativ.

Eleven skall lära sig

- att utveckla sin initiativförmåga och tillämpa ändamålsenliga problemlösningar.
- att utveckla sin kreativitet och skapandeförmåga.
- att känna ansvar för sitt arbete.

- att värdera sitt och andras arbete och resultat.
- att vara uppmärksam på samhälleliga problem.
- baskunskaper och färdigheter för fortsatta studier.

INNEHÅLL

I undervisningen i textilslöjd skall elevens personlighetsutveckling främjas genom träning av:

- händighet
- uppfinningsrikedom och problemlösning
- planeringsförmåga
- samarbetsförmåga

Viktigt är att elevens egna förutsättningar beaktas och att varje elev ges frihet att välja sina arbeten i textilslöjd så att intresset bevaras och inspirationen ökar.

UTVÄRDERING

Hela handarbetsprocessen utgörs av konstnärlig och teknisk formgivning och därefter sker en utvärdering som består av diskussion och utställning av arbetet.

Processen fortskrider spiralformat medan de olika intresseområdena varvas med varandra. Under hela processen utvärderar eleven sin egen verksamhet och dess resultat, och överväger hur dessa kan vidareutvecklas.

BEDÖMNING

Vid bedömning beaktas elevens

- aktivitet enskilt och i grupp.
- framsteg på basen av olika arbetsuppgifter.
- samarbetsförmåga.
- förmåga att uppfatta instruktioner.
- egen utvärdering av sej själv.

Textilslöjd bedöms med vitsordsskalan 4-10, tre gånger per läsår.

ÅRSKURS 7

Vi tillverkar kläder, heminredningstextilier och hushållstextilier i varierande material och tekniker. Eleven lär sig att använda de vanligaste redskapen såsom symaskin, overlook och vävstol m.m. Han lär sig förstå och följa verbala och visuella arbetsbeskrivningar.

Känsla för färger, former, proportioner och känsla för material plockas fram i samband med egen planerings- och tillverkningsprocess. Eleven inhämtar kunskap om olika material, skötsel och anskaffning, användning och vård av textilier och redskap. I undervisningen betonas ekologisk ansvars känsla.

TEXTILSLÖJD SOM TILLVALSÄMNE.

I tillvalsämnet textilslöjd betonas elevens individuella studieprocess genom att tillämpa kunskap på praktiskt arbete.

Ämnesområden som kan ingå

- stickning

- virkning
- maskinstickning
- tovning
- vävning
- broderi
- specialtekniker
- tygtryck
- lapptechnik
- hobbyarbeten

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 I TEXTILSLÖJD

Eleven kan planera och framställa en produkt. Vid tillverkningen arbetar eleven noggrant och ändamålsenligt med beaktande av säkerhetsföreskrifterna. Den slutliga produkten skall vara funktionell och estetiskt tilltalande. Slutligen skall eleven göra kritisk granskning av sitt arbete, både tillverkningsprocess och resultat.

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

- svag planeringsförmåga
- arbetar utgående från upprepade instruktioner
- uppfattar endast delar
- slutprodukten är bristfällig eller ingen produkt alls
- graden av intresset för ämnet är svagt eller inget intresse finns
- självvärderingsförmågan är liten
- följer inte angivna arbetsätt och skyddsanvisningar

5.19. GYMNASTIK ÅRSKURSERNA 7-9

Gymnastikens uppgift i skolan är att ge eleven grunder till att bygga upp en aktiv livsstil som utvecklar och upprätthåller individens fysiska, psykiska och sociala välbefinnande. Ett naturligt mål för verksamheten är att utveckla tolerans, respekt och hänsyn gentemot sina medmänniskor. Speciellt viktigt är också att eleven lär sig att på ett naturligt sätt umgås med alla i gruppen, oberoende av t.ex. kön eller andra personliga preferenser, i olika undervisningssituationer.

Undervisningens utgångspunkt

” Individens positiva upplevelser och erfarenheter är en förutsättning för motorisk utveckling samt för positiva resultat inom fostran. Därför skall undervisningen organiseras så att eleven ges möjlighet till lyckade prestationer.”

MÅL

- skapa intresse och väcka nyfikenhet och glädje för olika motionsformer
- eleven förkovrar sig i motoriska grundfärdigheter och förbättrar sin kondition

- introduktion och fördjupning av färdigheter inom olika idrottsformer som bas för nuvarande och framtida idrotts- och motionsutövning
- utövning av fysiska aktiviteter i ett socialt sammanhang som befrämjar personlig och social utveckling
- eleven lär sig ett gott beteende, att följa överenskomna regler och att funktionera i ”fair play”-anda
- ge omväxling och avkoppling under skoldagen
- ge eleven möjlighet att prova på ledarskap
- använda sig av ändamålsenlig klädsel och sköta sin hygien
- lära sig använda olika redskap på ett ändamålsenligt och tryggt sätt. För egen och andras trygghet används bl.a. hjälm då undervisningen sker på is
- eleven upprätthåller och utvecklar sin simkunnighet som en del av allmän medborgarfärdighet

INNEHÅLL

- allmän konditionsträning (uthållighet, styrka, snabbhet samt elasticitet)
- motorisk grundträning (löpning, hopp och kast)
- klubb- och racketspel
- terrängaktiviteter
- simning
- vinteridrott
- redskapsgymnastik
- väggklättring
- aerobic och dans
- bollspel utomhus och inomhus

Bedömning

Vid bedömning beaktas elevens

- aktivitet under lektionerna enskilt och i grupp
- framsteg på basen av olika övnings- och träningsuppgifter
- resultat i olika slags tester
- samarbetsförmåga med och beteende mot de övriga i gruppen samt lärare
- elevens aktivitet inom skolidrottsevenemang
- egen utvärdering av sig själv.

Vid bedömningen av eleven beaktas också olika orsaker till varför eleven inte uppnår vissa kriterier, t ex faktorer som hör ihop med elevens fysiska, psykiska och sociala utveckling.

Eftersom bedömningen bl.a. beaktar aktivitet och framsteg, är det inte självklart att en elev med stora förkunskaper erhåller ett bättre vitsord än en nybörjare. För att en elev som redan behärskar specifika färdigheter skall erhålla berömligt vitsord krävs att denna visar mångsidigt intresse och föregår med gott exempel. Vitsordet bygger på en utvärdering av alla delområden, men inte nödvändigtvis på medeltalet av dessa.

Utvärdering

Utvärdering av arbetsmetoderna sker kontinuerligt genom personlig feedback samt diskussion och samtal i grupp. Utvärdering som gäller större helheter utförs vid terminsslut eller vid läsårets slut. Dessa utvärderingar kan förutom samtal och diskussion även utföras genom skriftliga enkäter. Genom utvärderingen strävar man till att utveckla gymnastikundervisningen och göra den intressant för så många elever som möjligt.

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN

- eleven uppfyller väl de olika delområdena inom bedömningskriterierna.
- elevens fysisk-motoriska färdigheter är goda
- eleven är huvudsakligen positivt inställd till gymnastik
- eleven förhåller sig till feedback, lyckade och misslyckade prestationer på ett sakligt sätt i olika situationer
- behärskar eleven ett visst delområde väl kan det kompensera svagare färdigheten inom ett annat delområde

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN

- eleven är närvarande på lektionerna
- eleven har rätt utrustning med på lektionerna
- eleven visar någon form av intresse för läroämnet
- eleven behärskar grundmotoriska färdigheter
- eleven förhåller sig sakligt till klasskamrater och lärare

TILLVALSGYMNASTIK ÅRSKURS 9

I åk 9 kan du ha en årsveckotimme tillvalsgymnastik. Du har möjligheten att röra på dig, upprätthålla god kondition och ett gott välbefinnande. Vi bekantar oss med olika grenar i och utanför skolan - kanske något som du inte tidigare provat på? Vi idrottar ute och inne enligt årstid och väder i avslappnad och aktiv stämning.

5.20. HUSLIG EKONOMI ÅRSKURSERNA 7-9

Syftet med läroämnet huslig ekonomi är att ge eleverna färdigheter som hjälper dem att bemästra det vardagliga livet samt att tillämpa det inlärd i vardagen. Tyngdpunkten ligger i att öva praktiska färdigheter, interaktionsförmåga och kunskapssökning. Undervisningen baserar sig på praktisk verksamhet och grupparbete utgående från elevens egna erfarenheter.

MÅL

Eleven skall

- lära sig förstå betydelsen av goda seder och bruk för individens och omgivningens välbefinnande
- lära sig färdigheter som behövs för att sköta ett hushåll och inse konsekvenserna av egna val
- lära sig basfärdigheter inom mathushållning, rengöring och textilvård

- lära sig att handla som konsument medvetet och ansvarsfullt beaktande principerna för hållbar utveckling
- lära sig finländska traditioner samt öka förståelsen för andra kulturer och rikedomerna av en mångkulturell omgivning.

CENTRALT INNEHÅLL

Näring och matkultur

- näringsrekommendationer och hälsosam föda
- födans kvalitet och livsmedelskunskap
- grundläggande matlagningsmetoder och arbetshygien
- planering och tillredning av måltider med nationell och internationell prägel

Konsumenten och det föränderliga samhället

- konsumentens rättigheter och skyldigheter
- konsumtionens inverkan på miljön
- konsumtionens ekonomiska fördelning i ett hushåll

Hem och miljö

- rengöring av hem och textilvård
- ändamålsenlig användning av hushållsapparater och maskiner i hemmet
- hemmets avfallshantering
- ansvar för närmiljön

Familjen och livet tillsammans

- gott uppförande och goda seder och bruk
- socialt ansvar för det egna och omgivningens välbefinnande
- jämställdhet och förståelse för ett mångkulturellt samhälle

KRITERIER FÖR VITSORDET 8 VID SLUTBEDÖMNINGEN (åk 7/9)

Samarbets- och interaktionsfärdigheter

Eleven

- kan uppföra sig väl och tar hänsyn till olikheter
- bär ansvar för sitt eget och gruppens arbete
- känner till grunderna för planering och rättvis arbetsfördelning inom ämnet huslig ekonomi

Skicklighet i praktiskt arbete

Eleven

- känner till vanligaste matlagningsmetoderna och kan tillämpa denna kunskap i matlagningen
- kan med hjälp av instruktioner tillreda finländska maträtter samt beakta näringsrekommendationer
- kan använda sig av ändamålsenliga arbetssätt och använda de vanligaste hushållsmaskinerna på ett tryggt sätt

- kan tolka skötsel­anvisningar för textilier och kan tillämpa kunskapen i praktiken.
- kan utföra vanliga städ­sysslor hemma
- kan sortera avfall som uppstår i ett hushåll och känner till principerna för en hållbar utveckling.

Färdigheter i informationssökning och informationshantering

Eleven

- kan söka och utnyttja information om huslig ekonomi ur olika källor
- kan tolka de vanligaste beteckningarna på livsmedelsförpackningar
- känner till grunderna för hushållskostnaderna och kan planera sin egen ekonomi.
- känner till konsumentens rättigheter och skyldigheter.

KRITERIER FÖR VITSORDET 5 VID SLUTBEDÖMNINGEN (åk 7/9)

Samarbets- och interaktionsfärdighet

Eleven

- är passiv
- likgiltig
- negativ attityd
- klarar ej grupparbete
- initiativlös
- lämnar eget arbete åt andra

Skicklighet i praktiskt arbete

Eleven

- klarar sig ej utan handledning
- lyckas sällan
- mycket slarvig
- motsträvig

Färdigheter i informationssökning och informationsbehandling

Eleven

- klarar inte av att inhämta kunskap från boken
- klarar inte av att måltidsplanering

5.21. ELEVHANDLEDNING ÅRSKURSERNA 7-9

Elevhandledningens uppgift är att stödja elevens tillväxt och utveckling så att eleven kan utveckla sina studiefärdigheter och sitt sociala mognande samt förbättra de kunskaper och färdigheter som behövs för att planera sitt liv. Med stöd av elevhandledningen fattar eleven beslut beträffande studier, utbildning, framtida yrke och levnadsbana. Handledningen utgår från elevens förmåga och intresse. Syftet med elevhandledningen är att sporra till ett resultatlikt skolarbete, att öka

välbefinnandet i skolan samt att förebygga utslagning. Med elevhandledningens hjälp strävar man till att uppnå etnisk jämställdhet och jämställdhet mellan könen.

Elevens studieövergång bör underlättas och göras trygg genom samarbete mellan elevhandledarna och lärarna samt med de studiehandledare som svarar för handledningen på andra stadiet. Samarbetet ska sträcka sig över gränserna mellan läroanstalter och skolvårer.

MÅL

Eleven skall

- lära sig att bli självständig och ansvarskännande samt att utveckla sin självkänedom
- lära sig samarbets- och interaktionsförmåga
- lära sig att utveckla sina inlärningsfärdigheter och känna igen sina egna inlärningssvårigheter samt att söka hjälp för dem
- lära sig att känna igen olika inlärningsstilar
- lära sig att utveckla sina studiefärdigheter och förmågan att bedöma sin egen verksamhet
- få stöd och handledning vid utbildningens olika etappmål inom den grundläggande utbildningens slutskede
- lära sig att söka information och skaffa sig färdigheter för att göra planer och val som gäller studierna, framtiden och livet genom att också utnyttja de möjligheter som informations- och kommunikationsteknologin erbjuder
- lära sig att utveckla sin beslutsfattningsförmåga samt att förverkliga och utvärdera sina planer för framtiden
- få stöd och handledning i sin yrkesinriktning och vid val av läroämne
- lära sig att inhämta information om samhället, arbetslivet och om företagsamhet samt fostras till mångkulturalism och internationalism.

Årskurserna 7 - 9

Elevhandledningen i årskurserna 7 - 9 bildar en helhet som består av

- undervisning i klass
- individuell handledning
- handledning i smågrupper som grundar sig på social interaktion
- praktisk arbetslivsorientering

För eleven ska ordnas individuell handledning som ger eleven möjlighet att diskutera frågor i anslutning till studier, val av utbildning och yrke samt frågor i anslutning till livssituationen. För eleven ska ordnas handledning i smågrupper där han eller hon lär sig att i grupp behandla frågor som är gemensamma för alla deltagare eller personliga frågor som ändå kan diskuteras med de övriga eleverna.

Samtal där elev och vårdnadshavare samtalar om kommande studier kan förekomma. Elev skall vägledas och bekanta sig med de handlednings-, rådgivnings- och informationstjänster som samhället erbjuder.

Målet för samarbetet med arbetslivet, näringslivet och skolan är att eleven skaffar sig information om olika yrkesområden, yrken och arbetsliv samt får impulser om företagande.

Praktisk arbetslivsorientering (PRAO) ordnas som en grund för valet av utbildning och yrke. Eleven ska kunna skaffa sig personliga erfarenheter av arbetsliv och yrken i verkliga arbetsmiljöer. Eleven ska ges möjlighet att bedöma de kunskaper och erfarenheter han fått. Besök på andra stadiets utbildning görs och branschansvariga och studiehandedare informerar i klass om andra stadiet. Informationsmaterial från olika branscher används.

Elevhandledning i klass

ÅRSKURS 7

- Introduktion i den nya skolan och av dess rutiner
- Skapande av goda relationer mellan eleverna och elevhandledaren
- Studieteknik och goda studievanor
- Klargörande av vitsord och bedömning
- Trivsselfrågor (ordningsregler, mobbning, tolerans, m.m.)
- Genomgång av val av tillvalsämnen
- Introduktion i datateknik

ÅRSKURS 8

- Fortsatt upprätthållande av kontakten mellan eleverna och elevhandledaren
- Repetition av studieteknik och goda studievanor
- Genomgång av utbildningssystemet i Finland
- Introduktion av Gemensam ansökan (GEA)
- Förberedelse för praktisk arbetslivsorientering (PRAO)

ÅRSKURS 9

- Genomförande och efterbehandling av PRAO:n
- Uppmärksammande av elevens självbild
- Information om fortsatta utbildningsmöjligheter
- Studieförmåner och praktiska studiearrangemang
- Gemensam ansökan
- Introduktion till arbetslivet; branscher och yrken, arbetslöshet, arbetarskydd, jämställdhet mellan könen
- information om arbetsförvaltningens tjänster

Elevbedömning

Vitsord ges inte. På avgångsbetyget anges att studieprogrammet innehållit elevhandledning och orientering i arbetslivet.